RYOMGÅRD REALSKOLES ELEVFORENING

ÅRSSKRIFT 1977

RYOMGÄRD REALSKOLES ELEVFORENING

ÅRSSKRIFT 1977

KOLIND BOGTRYKKERI

RYOMGÅRD REALSKOLES ELEVFORENING

ÅRSSKRIFT 1977

Redaktion

Jørgen Pedersen, Torben Jensen og N. A. Højholt

Indhold

V. Korfitsen: Spørgsmålet 5
K. Basse: Årets translokationstale 6
Afgangsholdene 13
V. Korfitsen: Vekselvirkning 14
K. Mejnecke: En rejse på Djurs 18
Thyra Weiner Munch: Min rejse til USA 34
K. Basse: Klip fra skolens dagbog 39
K. Basse: Praktiske oplysninger om skolen 46
Torben Jensen: Efterårsfesten 51
Jubilæumsbilleder 59
Elevforeningens love 60
Personalia 63
Regnskab 64

GLÆDELIG JUL og GODT NYTÅR

Spørgsmålet

Jeg er otte år og min skoledag
er som solskin fra himlen blå,
læsning og regning er ønskefag,
og min lærer kan jeg forstå.

– Snart tretten, derfor jeg i sjette går,
og det hænder, solen er væk,
hvis jeg lidt fast på min vilje står,
er det sket, de kalder mig fræk.

– Sytten så, frem mod sidste top
ad en vej, der gik op og ned,
til sommer si'r jeg med skolen stop,
med mig selv jeg vel hårdest stred.

Vil du gi' mig en hånd – kan hænde et råd,
når lidt tøvende ene jeg står,
så min kurs bliver min på en gyngende båd
i en verden med glæder og skår?

Valdemar Korfitsen.

Årets translokationstale

Tråden ovenfra

Det var en skøn septembermorgen. Alle enge glimtede af dug, og gennem luften sejlede den flyvende sommers silkeskinnende tråde.

Langt fra kom de, langt hen drev de.

En af disse tråde strandede i toppen af et træ, og luftskipperen, en lille gul- og sortbroget edderkop, forlod sit lette fartøj og betrådte løvets fastere grund.

Men stedet behagede den ikke rigtig, og med en rask beslutning spandt den sig en ny tråd og firede sig lige ned i en stor tjørnehæk. Her var der nok af strittende skud og kviste, hvorimellem et net kunne udspindes. Og edderkoppen gav sig til arbejdet, idet den lod tråden ovenfra, ad hvilken den var kommet ned, bære nettets øverste hjørne.

Det blev et stort, smukt væv. Og der kom noget særligt over det, derved at det ligesom stod ret op i den tomme luft, uden at man kunne se, hvad der bar dets øverste rand. For der skal gode øjne til for at opdage sådan en lille fin edderkoppetråd.

Dage kom, og dage gik. Det begyndte at blive småt med fluefangsten, og edderkoppen måtte spinde sit net større, så det kunne favne videre, fange mere. Og takket være tråden ovenfra lykkedes denne udvidelse over al forventning. Edderkoppen byggede sit væv højere og højere op i luften og mere og mere ud til siderne. Nettet spændte over hele hækkens bredde, og når det i de våde oktobermorgener hang fuldt af funklende dråber, var det at se som et perlestukket slør.

Edderkoppen var stolt af sit værk. Den var ikke længere den

lille tingest, der var kommet sejlende på et spind gennem luften uden en skilling på lommen – så at sige – og uden anden formue end sine spindekirtler. Den var nu en stor, svær edderkop, og den havde det største net langs hele hækken.

En morgen vågnede den i usædvanlig dårligt humør. Den havde frosset lidt om natten, og nu var der ikke et solglimt at øjne, og ikke en flue summede gennem luften. Sulten og ledig sad edderkoppen hele den lange grå efterårsdag. For at slå tiden ihjel begyndte den en rundgang i sit net for at se, om det ikke trængte til at bødes her eller der. Den rykkede i alle trådene for at mærke, om de var godt fæstnede. Men skønt den ingen fejl fandt, vedblev den dog at være utålelig gnaven.

I vævets yderste udkant kom den så til en tråd, som den lige med ét syntes, den ikke kendte. Alle de andre gik enten derhen eller didhen.

Edderkoppen vidste hver kvist, de var gjort fast ved. Men denne ganske ubegribelige tråd gik ingen steder hen – det vil sige, den løb lige ret op i luften.

Edderkoppen rejste sig på bagbenene og kiggede opad med alle sine mange øjne. Men den kunne ikke se, hvor tråden gik hen. Det så ud, som om den førte lige op i skyerne.

Edderkoppen blev mere og mere ærgerlig, jo længere den sad og stirrede til ingen nytte. Den huskede slet ikke mere, at den selv engang på en klar septemberdag var kommet ad denne tråd. Den huskede heller ikke, hvor stor nytte netop denne tråd havde ydet, da vævet skulle bygges og udvides.

Den havde glemt det altsammen – den så blot, at her var der en dum, unyttig tråd, som ingen rimelige steder gik hen, men bare op i den tomme luft.

»Væk med dig,« sagde edderkoppen, og i et eneste bid knækkede den tråden over.

I det samme gav vævet efter – hele det kunstfærdige netværk styrtede sammen – og da edderkoppen kom til sig selv, lå den mellem tjørnebladene med nettet som en lille våd klud over hovedet. I et eneste øjeblik havde den tilintetgjort hele sin herlighed – blot fordi den ikke forstod nytten af tråden ovenfra.

Sådan fortæller Johs. Jørgensen i sin lignelse »Tråden ovenfra«. Jeres situation er den, at I om få minutter sidder med je-

res eksamensbevis i hænderne. Et stykke arbejde er fuldført – med mere eller mindre flot resultat – mere eller mindre tilfredsstillende.

I skal videre. Før I starter på denne færd, kan der være grund til at standse op og se sig tilbage. Fik du nu det med dig, som du kom for – fagligt såvel som menneskeligt? Fik du udnyttet de tilbud, der blev givet? Forhåbentlig er det ikke gået dig som den kunde, der går til købmanden og køber ind og betaler – for derefter at gå uden at tage varen med sig. Selvfølgelig begås der fejl i barndommen og ungdommen, og I kan ikke leve de år om, der er gået. Men der er da muligheder for, at fejl og mangler fra forgangne år kan rettes i kommende – vel at mærke, hvis man erkender dem. Derfor er der behov for at kaste et blik tilbage.

Men der er da lige så meget grund til at se fremad. Det er naturligt, og det er nødvendigt.

I skal fortsætte jeres uddannelse, og I skal skabe jer en tilværelse i et samfund, der ikke ligefrem står parat med hatten i hånden for at tage imod jer – snarere tværtimod.

En ting kan jeg love jer: I får ingen gyldne løfter med på vej, løfter om muligheder, der står åbne for jer, fordi I møder med jeres eksamen – er den end nok så god.

Et er sikkert: prøvelser og modgang vil komme. Da gælder det menneskelige kvaliteter som udholdenhed og karakterstyrke. Sejre er mere tvivlsomme – forhåbentlig når I dem også; det kan være svært at bevare gejsten uden en opmuntring nu og da. Men for mange eller for lette sejre er ikke, hvad vi vil ønske for jer. For der skal som bekendt en bred ryg til at bære gode dage.

Får du et arbejde, da er du heldig; men det er ikke gjort dermed. Det skal også bevares – du skal i gerning gøre dig fortjent til at bevare det.

Går det mindre godt, husk da på: skylden *kan* være andres, men det er nok en god leveregel at gå til sig selv først. »Hvad var det, jeg gjorde forkert der? Hvordan kunne jeg have undgået den situation? Hvordan kunne jeg have gjort det her bedre?«

Nu er det jo ikke givet, at du får det arbejde, du helst af alt

ville have. Det gør ikke så meget. Engagér dig i det, du kommer til; gå til sagen med humør og frisk mod. Du tjener ingen – og da slet ikke dig selv – ved surhed, negativitet eller bitterhed mod et efter din mening nok så tåbeligt samfund. Men tænk på, at »den har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær«.

Arbejdsglæde og livsglæde hører nært sammen!

Vore nordiske forfædre havde en forunderlig kort og klar form at udtrykke sig på. I Den ældre Edda findes et afsnit, der hedder Havamaal, dvs. den højes tale.

En af stroferne derfra lyder i al sin korthed således:

»Byrde ej bedre
bær du på vej
end meget mandevid.«

Vi skal ikke hæfte os for meget ved hankønsformen; samfundet i hine gamle dage var et mandssamfund – jeg havde nær sagt: det var før kvinden blev opfundet; men det var i hvert fald, før kvindesag og kønsdiskrimination var aktuelle problemer. Men lad os så omskrive det til viden om mennesker, menneskeklogskab – i sin højeste form: livsvisdom. Det er ikke noget, man studerer sig til. Det er noget, man lever sig frem til – det er en god hobby – og den kan startes i en ung alder, og den kan vare hele livet. Du bliver aldrig færdig! Det er noget, man samler op efterhånden, f. eks. af en god lille historie som Johs. Jørgensens eller fra anden god litteratur, fra historien, fra religionen, fra din daglige tilværelse. Det er noget, man tilegner sig – og bruger i sin omgang med andre mennesker på sin arbejdsplads, i sin fritid, i sit hjem, der gør din tilværelse lettere, rigere, mere harmonisk.

Der er mere af den i den gamle edda. Hør engang, hvad der siges om venskabet:

»Ved du, har ven du,
som vel du tror,
vil af ham du fordel få,
vexle du gaver og vennesind.«

Vinder du dig venner, værn da om dette venskab. Det er guld værd – ja, det er mere end guld værd. Men husk: det er tosidigt – du kan søge din ven, når du har behov derfor, men det stiller også krav til dig. Det skulle nødig gå sådan, at din ven en dag siger til dig: »Du kom ikke, da jeg havde brug for dig. Nu kan det være det samme.«

Brug venskabet, men misbrug det ikke.

Unge er I jo, og selvfølgelig skal I nyde jeres ungdom – mens I er unge – og ikke når I bliver 50.

I har uforbeholdne meninger om mangt og meget – og det er i sin orden – blot det er jeres egne meninger, ikke bare kammeraternes, gruppens, partiets eller, hvor man nu ellers kan »købe« sig den slags.

Gå I bare ud for at »slås« for disse meninger – der er jo nok at »slås» for. Men husk: »Vogt din blanke klinge for rustens gule plet.« Brug redelige midler i din kamp.

Brug ikke venskabs maske for at indynde dig hos en familie – for derefter at komme tilbage for at bestjæle dem efter mørkets frembrud.

Brug ikke sladderens og bagtalelsens billige våben til at skaffe dig en øjeblikkelig tilsyneladende fordel.

Bild dig ikke ind, at du ikke ved, hvad der er ret, og hvad ikke. Der er en stemme i dit indre – den kaldes samvittigheden. Luk af for båndoptageren med alle forstærkere og søg stilheden. Da vil du kunne høre samvittighedens stemme, og den lader sig meget vanskeligt narre. Lad dig ikke forblænde af, at folk med fikse fiduser og billige tricks tilsyneladende svømmer ovenpå.

»Du sætter dem jo på glatte steder«, siger salmisten i en af Davids salmer til sin herre og gud.

Det går til en tid – det er blændværk.

Tilbage til Johs. Jørgensens historie. Vi skal skilles nu, og som sagt, vi sender jer ikke herfra med gyldne løfter, men vi vil gerne give jer gode ønsker med på vej.

Vi vil ønske for jer, at I som Johs. Jørgensens flyvende sommer må komme langt omkring – bogstaveligt såvel som i overført betydning. Det udvider horisonten – og det trænger I til!

Og når I engang »lander«, vil vi ønske for jer, at I må have

den fornødne dømmekraft til at afgøre, om stedet er for luftigt, og den fornødne beslutsomhed til at fire jer ned til den solide tjørnehæk, hvori I kan forankre jeres tilværelse på solide støttepunkter. Det gør ikke noget, at det livsværk, I opbygger, bliver stort og smukt og originalt som edderkoppens net, der stod ret op i den blå luft – blot I ikke ender som en stor, fed, selvglad og oktobersur edderkop.

Sidst, men ikke mindst: når I går ud for at reformere verden – som alle tidligere generationer af unge – for at forbedre det, vi andre har forkludret, husk da tråden ovenfra.

Vær sikre på, at I har noget bæredygtigt at sætte i stedet, før I kapper tråden ovenfra.

Med disse ord: til lykke med jeres eksamen.

K. Basse.

Ved translokationen havde elevforeningen den glæde at uddele følgende præmier: Axel Munchs Mindelegat til Bo Bønløkke, III real (legatet skal tildeles den dimittend, der har den højeste eksamen). S. Vester-Petersens Mindelegat til Peder Lykke Jensen, IIa. Boghandler Vilh. Hansens flidspræmie til Grethe Skovmand, IIk. Djurslands Banks flidspræmie til Jeppe Wiese, II real. Ryomgård og Omegns Sparekasses flidspræmie til Søren Muldgård, 9. kl., og Tony Andersen, III real. Elevforeningens flidspræmier til Erling Mathiasen, IIk, og Marianne Frost, III real.

Afgangsholdene 1977

9. klasse:
Jens Ole Hansen, Grenå. Lars Kjær Kristensen, Ryomgård. Claus Berg Mikkelsen, Grenå. Søren Muldgård, Bagsværd. Bjarne Højgaard Nielsen, Hornslet. Edward Riley, Lille Skensved. Niels Jørgen Svenningsen, Ginnerup. Helle Bødker, Hornslet.

3. real:
Vivi Albér, Tøstrup. Tony Andersen, Ryomgård. Henrik Appel, Ginnerup. Dorthe Rodenberg Christensen, Thorsager. Leo Christensen, Grenå. Per René Christensen, Ryomgård. Marianne Frost, Mesballe. Minna Gerberg, Mørke. Jannie Lykke Harder, Ryomgård. Jørn Kjæhr Jensen, Hadsten. Per Møller Jensen, Ryomgård. Mikael Kragsberger, Hornslet. John Møller Kristensen, Mørke. Pia Thun Madsen, Ryomgård. Peter Michael Nielsen, Ryomgård. Helle Holm Pedersen, Ryomgård. Bo Bønløkke, Nimtofte. Jan Simonsen, Nimtofte. Jeppe Wiese, Ebeltoft.

Kursusklassen:
Fritz Albér, Tøstrup. Birgit Ditlevsen, Auning. Helle Frost Friis, Tranehuse. Birthe Hald, Gedved. Thor Holmgrün, Glæsborg. Hanne Jensen, Fjellerup. Erling Mathiasen, Viby. Lars de Neergaard, Ginnerup. Søren Pedersen, Grenå. Tonni Kejser Rasmussen, Ryomgård. Grethe Skovmand Sørensen, Kolind.

Vekselvirkning

Forleden præsenterede nogle TV-medarbejdere tre børn i alderen 9–11 år. Efter tur fortalte børnene, hvad de ønsker for fremtidens Danmark og for sig selv. Mange spontane ytringer fra udsendelsen vil stå længe i seernes erindring.

Børns syn på voksne

To af de tre sprudlede af livshumør, hos dem var glæden aldeles karakteristisk. Mødet med den tredje blev et møde med en tidligt erhvervet alvor og eftertænksomhed. Børnenes syn på voksne i tiden var stort set sammenfaldende – vi skændes for meget og forliges for lidt. Tilmed er vi ofte uretfærdige over for børn. Det ville være af betydning for dem, om voksne var til at regne med i væsentlig højere grad, end det er tilfældet. – Disse herlige størrelser har talrige muligheder, men uden en god portion tryghed i hverdagen kan de ikke rigtigt udnytte mulighederne.

Aktuelle spørgsmål bør være velkomne

Både for hjem og skole er det nødvendigt at kende til, hvad der rører sig i børns tanker og hvilke forventninger børn har. Jævnligt må der tages tid til drøftelser og overvejelser, som vi forsøger at gøre det flere gange årligt. Gennem det, vi i fællesskab lægger til rette for vore børn, medvirker vi til at forme vort samfund. Ingen er i tvivl om, at det må læres at sætte komma eller at sætte punktum. Men omkring spørgsmålstegnet er ikke altid rimelig opmærksomhed. Og så er dog dette at få stillet de aktuelle spørgsmål aldeles nødvendigt. Naturligvis er det sjældent, eleverne uden videre godtager stoffet i den præsenterede form. Men desværre kan stiltiende overvejelser hos eleverne give skolens medarbejdere den opfattelse. En tid senere kommer det for dagen, at et modsætningsforhold er opstået og vanskeliggør åben drøftelse og samtale.

Vi og teknikken

Styrer vi mennesker udviklingen, eller bliver vi styret? Mangt og meget tiltrækker sig opmærksomheden i vore

dage og får derved styrende indflydelse på samfundsudviklingen. Tænk på den endeløse strøm af tekniske nyheder, som år efter år er resultat af meget dygtige menneskers vedvarende målbevidste arbejde. Hvadenten vi vil eller ej, henvises vi til stillingtagen vedrørende tekniske løsninger. Da de fleste af os har begrænsede forudsætninger for reelt at tage stilling, placerer teknikken sig centralt og uomgængeligt i samfundsudviklingen.

Ilden og hjulet

Her er et par spørgsmål nok nyttige? Samfundsudvikling er ingen ny faktor i menneskelig sammenhæng. Det må i sin tid næsten have væltet dagliglivet, at mennesket fik ilden som redskab? Det har dengang medført omfattende forandringer. Ligeledes forekommer det oplagt, at hjulets fremkomst og anvendelse var skelsættende. Måske er det slet ikke på samme måde betydningsfuldt for familier i vore dage, at strømmen af avanceret teknik fortsætter? Vi må regne med, at væsentlige faktorer har mindst to betydninger – den, de reelt har, og den betydning, vi tillægger dem. Sidstnævnte kan være temmelig illusorisk. Derfor ønsker vi meget, at vore børn i skolen lærer ikke alene at sætte komma og punktum, men at de, som årene går, også lærer at beherske det vågne spørgsmål.

Dagligt liv i skolen

Når børnene begynder i skolen, er vekselvirkning dagligt en hovedfaktor. Her er ingen tvivl om lærerens rolle, ej heller om elevens. Læreren lægger arbejdet til rette, så eleverne dag for dag gør små landvindinger. Lærerens forklaringer modtages ved alle bordene, og med mellemrum flyver et spørgsmål tilbage. Det fortæller læreren meget om, hvad der er forstået, og hvad der må forklares igen. Denne frugtbare vekselvirkning, båret af iver, forventning og glæden ved at lære er simpelthen dynamikken i enhver god skolestart.

Udvikling

Det er her, kimen lægges til alt det, der kan gøre skoletiden fundamentalt betydningsfuld for vore børn.

Stilfærdigt begynder kammeratskabet at sætte spor, det mærkes på selvtillid og trivsel. Længe førend børnene selv bruger ordet respekt, har dette gensidighedsforhold vokset sig større. Det starter mellem børnene som klasse og læreren, senere mellem børnene indbyrdes. Ofte tager børnene fat på arbejdet med en appetit, der til tider næsten tager vejret fra læreren, det er mange hestekræfter, der lægges i værket, når en anden eller tredje klasse er på hjemmebane.

Vort medansvar

Den del af vekselvirkningen, som foregår mellem hjem og skole, har sin betydning og plads i det samlede mønster. I dag faldt en pige på en trappe og måtte hurtigt hjælpes til lægen. Før aften er det kendt af alle, som har børn i pigens klasse. Torsdag i sidste uge var der regneprøver. Resultaterne blev så udmærkede, at glæden herover må være nået ud i alle hjemmene. Men det kontante for os forældre, når det gælder vekselvirkning, er den del, vi må yde, for at vore børn kan få lært at skelne. Jeg tænker ikke på de situationer, hvor forskelle ligger klart for dagen. Derimod på de komplekse situationer, hvor flere samvirkende omstændigheder har bragt en klassekammerat i en uheldig position. Her må vi hjemmefra gøre vort til, at den uheldige støttet af den oprindelige gensidige respekt på ny finder sig selv i klassen. Børns retfærdighedssans er fintmærkende, derfor må vi voksne være meget lydhøre, når vi inddrages i samspillet. Men vore forudsætninger for at bidrage til gode løsninger er ofte større end børnenes, fordi vort overblik er anderledes. Kan vi være til nytte, da har vi et medansvar.

Levende vekselvirkning

Denne levende vekselvirkning mellem skolen – eleverne – og hjemmene gælder det om at fastholde. Åben og gensidig tillid de tre faktorer imellem er en af forudsætningerne herfor. Vi kender alle, hvorledes arbejdet, oplevelserne og samspillet ændrer karakter skoleforløbet igennem.

Ændret balance

Børnene dygtiggøres og udvikles frem mod større selvstændighed. Det sker gennem harmoniske perioder, men også gennem perioder med vanskelige brydninger, som kan medføre, at vi forældre ikke altid helt kender vore børn. I takt med rytmen i skoleforløbet – de nye landvindinger år for år – øges børnenes viden. Lidt efter lidt oplever vi i hjemmene, at vi kan komme til kort, når det er naturligt at drøfte et spørgsmål i forbindelse med skolearbejdet.

Børnenes øgede ansvar

Nu skal tilliden stå sin prøve. Lad os først minde hinanden om, at en brydningstid for den 12–14–16-årige er en nødvendig, frugtbar og positiv tid trods besværlighederne. Tænker vi forældre tilbage, erkender vi denne nødvendighed. Noget af det, vi kan gøre, er at udvide vore børns ansvarsområde rimeligt trin for trin skoletiden igennem. Det personlige ansvar overtages sikrest i passende små portioner ad gangen.

Forældrenes overvejelser

På de seneste møder i forældrerådet har en del af tiden været brugt til at drøfte målsætning. Ved forældremødet i september blev det understreget, at mange forældre har overvejelser i samme retning. Et ønske om at alle forældre skulle få mulighed for at ytre sig fører sikkert til en målsætningsaften på skolen først i det nye år. Det må blive en god anledning til at fremsætte synspunkter. Der er mening i at tage medansvar, når forskellige mål skal prioriteres.

Selvstændiggørelse – et af målene

Der vil fra hjem til hjem være vidt forskellige forventninger til børnenes udbytte af skoletiden. I dansk sammenhæng har skolesyn været skiftende frem gennem tiden, forandringer er en del af vor arv, ja, af selve tilværelsen. En naturlig, personlig selvstændighedsudvikling må – den lange skoletid taget i betragtning – være et af de mål, mange kan tilslutte sig.

Glædelig jul! *Valdemar Korfitsen.*

En rejse på Djurs

12

Ind og ud af Randers

Byen med de tretten landeveje ligger på grænsen til halvøen Djursland og bør naturligvis medtages i den fortsatte »Rejse på Djurs«, hvor den sorte hund i de senere år har været en nyttig vejviser. Randers bys tilhørsforhold fik ændret status for nogle år siden, da Laksestaden måtte se sig placeret i Århus Amt indtil videre. Indfødte Kronjyder fra Randers Amts østlige Herreder og ligeså fuldgode dito fra købstaden i Støvring Herred anser denne degradering som forkastelig. Havde tilsvarende forandring fundet sted i den tid, hvor den sorte hund endnu havde ærinde i Randers hver eneste nat, ville de ansvarlige politikere have været i hundens søgelys. Det kan enhver Randrusianer forestille sig ved at følge den sorte hund på dens vej gennem Randers – mellem Sønderbro og Vesterport – på vej til Helligbjerget i Viborg, hvortil den ankommer, når disse linier er skrevet færdige. Helt præcist og i samme sekund som domkirkens urvisere dækker hinanden på slaget 12. Men først skal den sorte hund over Randers bro.

Mellem Sønderbro og Vesterport

Inden for Randers bys grave og volde bor en mængde mennesker. Flere har et udmærket og næsten fortroligt forhold til den sorte hund, nemlig de der har forskrevet sig til Fanden. Den sorte hund er Fanden selv, der trækker i hundepels, når han vil vide sig ukendt og ankomme incognito for uset at afhente de forskrevnes sjæle – eller for at minde mordere, ménedere og ransmænd om, at deres time snart er inde. Nogle venter dens

besøg i den kommende tid, og hunden kommer så sikkert som natten.

Vi er århundreder tilbage i tiden. Den sorte hund har for et par øjeblikke siden ordnet sine gøremål i Kristrup ved at vælte et par urostiftere blandt stedets »Kalverakkere« omkuld – og advare resten af sjakket. Nu er den på vej over Sønderbro, der forhen og langt op i tiden havde port med svært låsetøj og var forsvarligt stængt i de mørke timer. Derved var man fri for at have disse hersens balademagere fra Kristrup rendende og slå ruder ind – noget byens egne nemt kunne ordne selv efter almindelig lukketid.

Randers bro havde porttårn, og i Sønderport var udsavet et stort hul – en slags hundehul – der aldrig måtte spærres. Det var beregnet til og for den sorte hund alene, når den i midnatstimen skulle over Gudenåen. Nogle vil vide, at der var port på begge sider af åen, men det må have været før år 1670. På Reesens bykort fra dette år er kun indtegnet broporten i syd. I byens segl fra 1610 har stempelskæreren dog anbragt et kæmpestort midtertårn og to mindre sidetårne på et solidt murstensfundament samt en lillebitte bro. Ingen skulle være i tvivl om, at Randers havde forsvarsværkerne i orden og var en fæstning med mure, grave, volde og i øvrigt vandløb i en ring om hele staden. Det fine segl har skullet gøre indtryk på rette vedkommende. Det kan ikke afgøres, om seglets brotårn helt svarer til virkelighedens, om tårnet i syd eller det i nord – eller et af byens kirketårne har stået model for Stempelmesteren.

Historiske kilder kan bekræfte, at Sønderbro udgik fra Vestre Grave og var tredelt. Suderbroen var bygget over Suderstrømmen til Gunborgholmen, der var befæstet. Vindebroen førte over Vindebroløbet til Laksegårdsholmen, og endelig var der et tredie brofag, som knyttede forbindelsen til det sydlige fastland.

Et stedligt sagn nævner to porte, taler om »Porten i Syd« og siger at for mange, mange år siden var der en ung karl fra en af omegnens gårde – muligvis i Kristrup eller Vorup – der fik den skøre idé at hænge en sølvsignet over hundehullet i den sydlige port. Den karl må have vidst, at den sorte hund ikke kunne komme forbi en signet med et bibelsk motiv og har vil-

let sige hunden tak for sidst, da den væltede nogle af hans fæller omkuld på Kristrup gade. Men karlen glemte, at den sorte hund ikke lader sig standse ret mange øjeblikke på sin natlige løbetur, og at den straks træffer modforholdsregler, hvis der skulle dukke forhindringer op undervejs. Den sorte hund lod sig heller ikke stoppe af en signet over hundehullet i Sønderport. Straks ved ankomsten og synet af spærringen opstod der stor larm ved tårnet, Hundens øjne lynede, mens den truede med at smadre porten til pindebrænde. Portvagten måtte skyndsomst tage affære og hente fyren ud af hans lune seng med ordre til at fjerne signeten aldeles omgående. Da den unge karl nåede frem og tog signeten væk, var han ikke meget bevendt. Til skræk og advarsel blev han i en håndevending slået bagover af den sorte hund.

Sagnet siger endvidere, at han efter den tid havde et formørket sind og aldrig nogensinde mere blev et fornuftigt menneske, der kunne finde på flere af den slags hundekunster. Den signet, der her er tale om – og som den sorte hund ikke kunne komme udenom – har måske været et brevsegl med et eller andet bibelsk motiv, en helgen eller knælende gejstlig person. Hverken Fanden eller den sorte hund er i stand til at komme forbi eller udenom et helligt tegn. Dette kan være et kors, omend det blot er slået med kridt på sten, dør eller gårdport.

Den sorte hunds første besøg i Randers fortoner sig i en dunkel fortid. Men de gentagne natlige ture begynder altid hos tårnvægterne, som hunden har aftale med og henter oplysninger hos. I midnatstimen samles de i vagtlokalet, hvor hunden skal celebrere en sort Messe. Messen findes ikke i nogen eksisterende salmebog fra den tid, så den har været klassificeret som strengt fortrolig og forbeholdt de særligt indviede, heriblandt byens forhenværende tolder, der aldrig gik af vejen for en lille sort og tit faldt i vandet inden for portene.

Det var dengang Randers også havde dragoner. Byen blev garnisonsby engang i 1700-tallet, og i 1768 er der »inquarteret 3 Esquadroner Cavallerie og Stab«. Indtil 1953 var »Randers Dragoner« med til at præge bybilledet og handelslivet. Fra de ældste tider har Randers været samlingssted for tropper, når der var krig eller ufred i landet. Den Danske Atlas beretter,

»at Byen allerede i 1086 i Historien er bekjendt deraf, at Vendelboerne og den øvrige Jydske Almue, som da vare i Oprør mod Kong Knud den Hellige, havde deres Samleplads i Randers, hvor deres Anfører Esbern Jarl i nogle Nætter opholdt sig. Ligeledes var Randers i 1157 Samlepladsen, hvor Kong Valdemar I opbiede sine Folk, hvormed han vilde gaae Kong Sven i Møde efter det Roskildske Blodbad. Valdemar lod da skære Broen af for at formene Kong Sven Overgang, indtil han fik hele sin Magt samlet. Ved 1166 skete i Randers, hvor da synes at være holdt en Herredag, den mærkelige Sammenkomst imellem Kong Valdemar og den Norske Høvding Erling Skacke, hvilken Kongen da gjorde til sin Jarl og forlenede med en Part af Norge. Kort derefter var Randers det Sted, hvor Karl og Knud, da deres onde Forehavende var opdaget, paa deres Flugt søgte hen for at gaa til Søs over til Sverige. Hvilket alt viser, at denne Stad da var en af de bekjendteste Søstæder i Landet. 1247 er Byen fjendtlig bleven indtaget og stukket i Brand af Hertug Abels Partie. 1340 tog Greve Gert den Store af Holsten, eller som han kaldes ,den kuldede Greve, sit Quarteer i Randers med 4000 Mand, imedens hans Sønner med den øvrige Tydske Armee foer om i Landet at tugte Almuen og udsuge Landet.« Der er intet nyt under solen. 600 år derefter gentog historien sig med besættelse og udplyndring i de fem forbandede år, hvor vi ganske vist ikke hører noget om den sorte hunds medvirken. Den gik på aftægt før år 1900, da lyset – folkeoplysningen – gik over landet.

Men den sorte hund har haft travle tider under alle andre krige og besættelser, der har berørt Randers by. Den Danske Atlas er et sobert værk, en udførlig omend ikke fuldt pålidelig landsbeskrivelse, der naturligvis ikke bringer rygter til torvs. Legenden om den sorte hund skal hentes i folkets behov for overtro – eller på religionens overdrev. Inden den sorte hund atter kommer på besøg i det gamle Randers, rykker vi på ny 6 Sekler tilbage og finder »Niels Ebbesøn, en Adelsmand af den Familie Galt, og en af Landets fornemste Embedsmænd, som havde fattet det modige Forsæt at redde sit Fædreneland, vovede sig om Nattetide med en Haandfuld Folk ind i Byen, overfaldt Greven i hans Seng, slog ham Hovedet af og retire-

rede igen med en besynderlig Lykke og Forsigtighed ud af Byen, hvormed denne Helt har gjort sig og Randers uforglemmelig i Historien.«

Mærkeligt at ingen har bemærket den sorte hund – eller for den sags skyld Randers bys lokale dødsvarsel »Klamphesten« – i Storegade 13, som legenden for en nemheds skyld har udpeget til den kullede Greves natlogi. Et af de to fabeldyr kan vel tænkes nærværende den nat eller søndag morgen i april 1340, da den kullede blev kaldt hjem. Højst sandsynligt har det været den sorte hund, da Klamphesten næppe har været stort andet end en rød plag, der ikke var »kørt til«. Eller kan man tænke sig, at Grev Gert – der i øvrigt var en lærd mand og havde læst til teolog – har haft en særaftale med en tysk hund af samme farve, som den der løber tværs over Djursland i midnatstimen? Det bliver aldrig opklaret. Alle synsvidner er for længst gået samme vej som den kullede Greve – og de historiske kilder tier.

Vinduet i »Grevens Kammer« måtte aldrig siden tilskoddes, selv ikke i de huse der fulgte efter på pladsen. Hans ånd eller sjæl skulle have mulighed for at slippe ud, når den havde tid eller lyst. Ingen i Randers har ønsket at bevare hans gejst længere end mindst muligt, været rædde for, at han kunne »gå igen« og fortsat skræmme folk i by og på land. Det tyder på en uforsonlig Herre, der i levende live tog sig for at råde på liv og skæbner, lys og mørke, sol og skygge, men alligevel kom til kort, da Niels Ebbesøn trak sit sværd og kløvede hans hjerneskal. Grevens sjæl må for længst være flagret ud af vinduet, uden at nogen – hverken Fanden, Klamphesten eller den sorte hund – har reageret. Andre kan have taget affære og sendt hans sorte forskrevne sjæl videre til vort sydlige naboland, hvor den sidenhen og lige nu er blevet identisk med en anden kendt genganger under navnet Adolf Hitler. Kendt politisk reformator, der blandt meget andet ranede »Solhjulet« til eget og partifællers symbol og frakkeemblem, men i sit forskruede overmod pillede ved urværket, så »Hjulet« løb baglæns og formørkede alting i en halv snes år.

Om Klamphesten findes kun diskrete oplysninger i en gammel krønike. Randers Sct. Mortens kirke var blevet eneste

Klamphestens slægtning 1976. Foto: Karl Mejnecke.

sognekirke, efter at de mange – oprindelig seks – kirker og fire klostre var blevet nedbrudte eller taget i brug til andre og verdslige formål i tiden efter reformationen. Sct. Mortens kirke havde tillige hævd på at holde eget kirkedyr og dødsvarsel i samme skikkelse. Den sorte hund havde jo mere end nok at holde styr på i de få sekunder, det tog den at løbe gennem byen. Det lokale kirkedyr – Klamphesten – er af solid jysk landrace. Den er ungdommelig støjende, render rundt i Staden og tramper hårdt i brostenene ved nattetide. Rettere skrevet og sagt, sådan gjorde Klamphesten natten urolig, mens der endnu var stenbro i gaderne. For at ingen nulevende borger i al fremtid skal være i tvivl om, hvor stort eller tungt et sådant bæst tager sig ud, har byens vise fædre ladet opstille og forsvarlig tøjre en af Klamphestens efterkommere eller nære slægtninge lige

midt på torvet. Dog først efter at den havde sparket flere gader med huse helt ud af bybilledet – for at blive lagt rigtigt mærke til.

Klamphesten havde ord for at være sin kirkes beskytter mod trolde og andet utøj, og den hentede i tjenesten de dødes sjæle hjem til disses retmæssige Herre, hvem han så end var. Den forblev længe i sit kald og kendte som ingen anden til hemmelige sammenkomster i Sct. Mortens krypt, hvor der ofte anes lys i de sene nattetimer. I byens og sognets historie – sagnhistorie – er lysskæret i krypten blevet tolket derhen, at der ligger en tidligere Helligdom under gulvet. Klamphesten alene har nøglen til denne hemmelighed. Den sorte hund har ingen adgang til Sct. Morten, men den passerede kirken hver eneste midnatstime, noterede sig lyset i mørket og markerede sit område udenfor på vanlig vis for hunde.

Brændevin og Buur-Øl

Foruden at holde nattemøde og celebrere sort Messe i løndom sammen med den sorte hund, havde tårnvagterne på Sønderbro til opgave at varsko hundens ankomst til byens dragonkaserne. Vægterne havde pligt til at råbe så højt, at ikke blot kasernens skildvagt, men tillige al mandskab kunne vågne op og få søvnen gnedet af øjnene i en fart. Det holdt altid hårdt at få liv i vagten ved Amtstuen. Han kneb sig tit en lille ekstra lur, inden vagtrunden ankom. Det var dragonerne strengt forbudt at fornærme eller forulempe den sorte hund, selv om de ikke kunne lide den eller var hunderædde for dens gloende røde øjne. Amtsforvaltren derimod stod på god fod med den natlige gæst. Det var nu ikke så underligt. Hver eneste aften – hellig som søgn – lagde han i hele sit liv en blank Otte-Skilling på husets trappe. Hvis den forhenværende tolder havde været på besøg hos forvalteren, for udadgående til sort Messe eller for hjemadgående efter sidste omgang, hændte det at de stod halvt skade om betalingen. Hunden huskede altid og uden blusel at afhente mønten, der skal være grundlaget for dens store velstand og efterhånden fyldte flere kister i dens bolig, som – efter hvad den gamle Fannerup-smeds oldefar har fortalt – er en af Sekshøjene i Ginnerup sogn i Nørre Djurs Herred.

Havde amtsforvalteren eller tolderen da forskrevet sig ved at låne penge af Fanden og forrente lånet med en daglig Otte-Skilling? Det kan ingen med sikkerhed vide, men på årsbasis er den daglige sølvmønt blevet til 28 Rigsdaler i renter af et lån på 600 Rdl. til 4% + provision. Det svarer til prisen på eller pantsætningsværdien af 4 komplette sæt »Brændevinstøj« i blank kobbersmedearbejde – anno 1775. Et sæt »Brændevinstøj« bestod af kedel, hat, pibe, rør og svaletønde og var næst efter fast ejendom det mest værdifaste pantsætningsobjekt. »Af Brændevin brændes og fortæres her (i Randers) eller udskibes til Norge, Kjøbenhavn og andetsteds en utrolig Mængde, hvorved mange Familier ernære sig. Der er vel stedse 300 Kedler i Gang. Der brændes ej alene hos Brændevinsmænd, men ogsaa hos Købmænd, Haandværkere og andre« – fortæller dr. Erich Pontoppidan i 1768. Samme kilde oplyser, at der for 200 år siden var 515 huse og gårde i byen beboet af 1800 personer over 18 år fordelt på 522 familier. Ud af disse indvånere har 52 borgerbrev som Brændevinsmænd, 148 er håndværkere og 50 købmænd, hvilket igen vil sige, at den halve by ernærede sig redeligt af brændevinsbrænderi. I byerne var det tilladt enhver med borgerbrev at fremstille de klare dråber mod at svare afgift til den kongelige pengekasse. Anderledes var det ude på landet, hvor bønder og almuesfolk ikke havde eller kunne erhverve de samme rettigheder – eller goder. Men bønderne trodsede ofte alle love og forordninger og brændte i smug. De anskaffede og ejede Brændevinstøjet i fællesskab. De enkelte ting opbevaredes i hver sin gård, når redskaberne ikke netop var i brug til deres rette formål. Derved reddede mange landsbybønder deres daglige dram, der blev taget for medicin. Men de førte samtidig myndighederne bag lyset, de forskrev sig til den onde og kunne i værste fald risikere at få hele udstyret beslaglagt og konfiskeret uden varsel og dom. Dommen faldt senere og kunne lyde på fængsel i bolt og jern eller indsættelse i Tugthuset i Viborg. Det hændte i 1770 for bønder i Skarresø, der havde taget loven i deres egen hånd, og under afhentningen af deres konfiskerede redskaber – gemt rundt i gårdene – simpelthen overfaldt og skamslog kongens betjente, læssede de kære ting af fogedens vogn og jog »disse Røvere og Skjælme« ad

Grenå til – en dag midt i efterårspløjningen. Så sent som i 1830 måtte næsten alle gårdmænd i Homå vandre i fængsel for at have svoret falsk i en brændevinsag – blot for at ville beskytte hinanden og redde deres lille private fælles brænderi. I Kolind boede på samme tid en mand, der var kendt for at »indsmugle« brændevin i molboernes hovedstad Ebeltoft – og slippe godt fra det. Man fortæller, at bondekonerne en gang om måneden agede til Viborg for at besøge deres stakkels mænd i Tugthuset. De skulle jo vejen om ad Randers hver gang, og her vidste alle og enhver, at de gode koner fortsatte brænderiet i dølgsmål, hvorved deres ansigtskulør fik et blussende rødt islæt forårsaget af den megen tilsmagning af de kostelige dråber. I Randers og mange andre byer var det mændenes næser, der lyste op i hverdagen. Og her kan det passende oplyses, at 100 potter brændevin plus 10–12 tønder godt øl – Buur-Øl – var et rimeligt kvantum til gæsterne ved en bryllupsfest hos det bedre borgerskab eller på en større gård. For ikke at tale om forbruget ved en større begravelse, hvor den sorte hund uset luskede bag kisten lige til kirkedøren.

I Randers bryggede man det stærke brune Buur-Øl af vand fra en kilde midt i byen og lige ved Sct. Clemens tårn. Kilden er aftegnet på Reesens bykort af 1670 og ledsaget af følgende tekst:

»Gaad-kilde af hvilken bryggis Buur-Øl, hvoraf Byen ikke er mindre navnkundig end af Randers Lax.«

Desuden havde man til alle tider handsker og piger. Handsker og laks kan det være lidt småt med i vore dage, men pigerne er ligeså dejlige som tilforn. Der er altid blevet gjort megen stads af alle tre dele – så meget, at laksen ikke kunne overleve. Den blev sjælden luksusmad efter at have været hverdagskost i århundreder. I året 1664 fandtes 32 laksegårde, heraf 23 neden for Sønderbro. Ingen tjenestefolk fæstede sig bort, hvis de skulle nødes til at spise laks mere end to gange om ugen. En spisevægring, der holdt sig de næste par århundreder.

Det stærke og gode Buur-Øl lagredes i store tønder eller egetræsfade i nogle dybe kældre, der var bygget ind i Flintbjerget uden for Nørreport, hvor der også engang lå en del bøndergårde. Bønderne måtte senere flytte inden for bymuren for at

overleve. Ikke fordi Buur-Øl var farligere for bønder end for andre, men mange fjendtlige indfald fra nord havde til følge, at gårdene blev afbrændt eller ødelagt, enten det var af bondehæren under Skipper Klement eller af svenskere, der heller ikke holdt sig tilbage. De gjorde livet usikkert for både borgere og fæstere i året 1643, da general Wrangel havde sit hovedkvarter i byen, og i 1658, da »Randers atter af de Svenske er indtagen«.

Ølkældrene har næppe været nogen hemmelighed for nogen, hverken ven eller fjende, inden for såvel som uden for voldene. Trods svært låsetøj lykkedes det Vendelboerne at bryde ind og besætte Flintbjergets øldepot. De beslaglagde så store mængder Buur-Øl, at de havde besvær med at få tømt alle fadene – for at drikke sig mod til – inden de skulle løbe storm på Randers under bondeoprøret i 1534. Men Buur-Øllet kostede Vendelboerne sejren og Skipper Klement friheden og livet. »De sloge sig fulde i Buur-Øl«, fortæller krøniken. Hvorefter adel og borger i Guds navn huggede bønderne ned og overlod deres døde sjæle til Fanden eller den sorte hund. Skipper Klement blev taget til fange, fik sin sag for og blev dømt. Han kendte måske slet ikke den sorte hund, for en sådan havde man ikke magen til i Vendsyssel, hvor Fanden selv ordnede sagerne uden medvirken af kapellan. Men for den sags skyld kan den sorte hund have kendt en del til Skipperen og vidst, at han en kortere tid opholdt sig i Randers og drak Buur-Øl. Eller været medvirkende i Viborg, da samme Skipper kort tid derefter – den 9. september 1536 – blev henrettet på Landstingets foranledning efter behørig tortur og domfældelse, fik sat blykrone på sit afhuggede hovede og sin krop lagt på hjul og stejle. Til skræk og advarsel for ligesindede oprørere – og i en epoke af historien, hvor der skulle mere end held til at slippe ædru og helskindet ud af Randers.

Randers Dragoner

Det må beklages, Randers ikke mere huser dragoner, men til gengæld har de lette ryttere efterladt sig mange minder og efterkommere. Ingen dragon, om han var nok så hjulbenet, kunne lide at have den skumle nattevagt ved Tøjhuset, når den sorte

hund kom forbi og ville rende ham mellem benene. Vagten turde som regel slet ikke råbe hunden an, når den af og til kom løbende med en hvid halskrave på og en raslende jernkæde slæbende efter sig. I sådanne tilfælde var det en fordømt præst fra Marmeline eller Hornbæk, der gik igen i den sorte hunds pels og derved sonede nogle af sine synder fra jordelivet. Vagten slog skyndsomst kors for sig og slap derved af med den nærgående og uønskede gæst.

Nogle få dragoner – eller cavallerister, som byens soldater retteligt burde tituleres – er gået over i historien på grund af deres fødders lighed med en vis persons dito. Andre af rytterne fik skyld for, at deres ben kunne skilles ad ved knæet og blive siddende i støvlerne, når støvleknægten var lidt for genstridig. En enkelt cavallerist prøvede i sin tid at få rettet en lignende skavank hos kasernens feltskær, der dog hurtigt måtte opgive at sætte benstumperne sammen, endda han var alle byens kloge mænd og koner overlegen og dertil havde eksamen i chirurgi. Sidenhen red den stakkels dragon lige så tit med fødderne vendt fremad som bagud. Det hændte af og til, at dragonens hest skiftede hårfarve under øvelserne på ridebanen. Dragonøgets finere titel var Remonte, og det indebærer, at krikken kunne skifte kulør flere gange om året, blive mørkegrøn, grå eller skimlet og ligeså ofte tabe hovedet. I det sidste tilfælde måtte dragonen lade hest være hest og ride hjem på en brønning halm. Hvorefter han ingen anden udvej havde end at stille til paraden ridende på et kosteskaft – eller låne kaptajnens kæphest, hvis denne da ellers var hjemme i stalden.

Sådanne utrolige soldaterhistorier er uden tvivl kommet til Randers udefra den store verden. I franske dragoners faner og pistoler brugtes dragehoveder som symbolske tegn. I Frankrig benyttede kongemagten – Ludvig d. XIV – i 1684 sine beredne krigere til med sværd i hånd at tvangsomvende sine undersåtter fra protestantisme til katolicisme. Sidenhen måtte de rappe krigere selv bide i græsset og vedgå deres synder, betale prisen for at have forskrevet sig. En pris der i sidste ende af livet var ens for de franske som for dragonmester Wedersø fra de »Randers Dragoner«. Fanden eller den sorte hund hentede dem alle, og hver især kendte dagen og timen, når deres blakkede sjæle skul-

Randers rådhus 1976 og Niels Ebbesen. Foto: Karl Mejnecke.

le sendes videre. Ifølge forlydender baseret på 5. dragonregiments stambøger forrettede vagtmester Wedersø tjeneste i Randers indtil 1813, så hans livshistorie må regnes til de mere sandfærdige. Ydermere hvisker kilderne, at dragonvagtmesteren skal have været tro mod den guddom, som de omvendte eller frelste med gru i mælet kalder for Fanden. Derfor opsøgte Wedersø i sin skæbnetime »den Sorte« og mødte ham i den hellige solhvervsnat på Helligbjerget ved Gammel Estrup for at indfri sit løfte og sin gæld – for at sone sine synder.

Randers i forrige tider

Var man ikke af cavalleriet, ej heller borger eller embedsmand med eget køretøj, men alligevel hørte til kredsen af forskrevne på den sorte liste, fandtes der mødesteder efter behov inden for byens volde og mure. Desuden en galgebakke, et par kirkegårde og et mindre fæstningsværk – Skandsen – udenfor. Skandsen lå et eller andet sted sydøst for Randers bro, ikke langt fra Kristrup. Allesammen steder hvor Fanden eller hans stedfortræder stod parat med hjælp til ansøgere og traf aftaler om det sidste møde, forudsat man ikke havde gyldige papirer som beskærmelses- eller afladsbrev i inderlommen.

De nøjagtige adresser på alle disse mødesteder opbevaredes fordum på Rådhuset, men skal være bortkommet for adskillige sekler siden. Samme sted fandtes endvidere byens privilegier givet af Erik Menved i 1302 og fornyet 1311 af samme konge, »hvori han giver Randers de samme Friheder og Rettigheder, som Byen havde i Kong Valdemar II's Tid indenfor Byens Grændser, i Henseende til Manddrab, Knivshug, Lemlæstelse, Ran, Vold, Huusbrud etc.«.

Senere stadfæstes byens privilegier med udvidelser og ændringer af Valdemar III, Dronning Margrethe I, Erik af Pommern – og i 1441 af Christopher af Bayern, der føjer et par artikler til:

Ingen maa ride eller gaae Nat eller Dag i Randers med spændt Armbrøst.

Ingen maa gjøre Sambindelse mod Borgemester eller Raad.

Ingen Gilde eller Companie maa begyndes uden Borgemester og Raads Samtykke.

Borgemester og Raadmænd skal have Fuldmagt til at besætte og regiere alle Embeder efter Skellighed.

Borgerne at have og nyde Besetning i deres Kjøbstad for ret vitterlig Gield (dvs. at sikre et krav mod en Skyldner).

I Ommersyssel, senere Dronningborg Amt og Len, der sluttede i Randers Amt, har Fanden haft fødselsdag ligesom andre steder og stået parat med kvitteringen i flere af de gamle gader eller pladser. Lige inden for Østerport fandtes Helvedesgyden, som skiftevis skrives Hellenes-, Helledes- og Helvedesgyde, som om skriverkarlene ikke har turdet kalde gyden ved dens rette navn. Nærmeste nabo var Dronningborg Slot, men det kan da ikke være grunden, snarere frygten for Fanden eller den sorte hund. Helvedesgyden har vel kunnet leve op til sit navn og været en samleplads for de indvånere, der havde sat deres sjæl i pant på sorte betingelser. Et af byens mægtigste klostre – Gråbrødrenes – lå ligeledes i nærheden. Brødregade fik sit navn foræret af munkene der. Randers havde ligeledes en Skarngade og et Skidenstræde, hvor der altid så dunkelt ud – både nat og dag.

Gråbrødreklostret blev rigt af gaver fra folk, der gerne ville sikre sig salighed og evigt liv. »Udi adskillige fornemme Folks

Testamenter af 13de og følgende Seculis, hvori andre Klostre efter Moden paa de Tider har faaet noget, ere Fratres Minores in Randers ei heller blevne forglemte«, meddeler dette klosters pater kort før reformationen og munkenes »uddrivelse«. Og Pontoppidans Annaler har denne fodnote: »Uden al Tvivl har Kong Christian III efter Reformationen igjen taget dette Kloster til sig, og af dets Bygninger indrettet Dronningborg Slot.«

Klostret havde også udenbys velyndere og arvegivere, bl. a. har franciscanernes regnskabsfører registreret, at »Anders Nielssøn, som man Meinick kalde, i Aaret 1455 overlod Graabrødreklostret i Randers en Jord i Sct. Peders Sogn, næst Østen for Sct. Morten, dels ved Salg og dels Sjælegave.« Til gengæld har Anders Nielssøn fået læst et par årlige sjælemesser, fået aflad om man vil, sikret sig i begge ender af livet og narret den sorte hund. Anders Nielssøn Meinick boede i Fjellerup og har sikkert været en fiffig bonde, som endog var ejer af jord uden for sit eget sogn – tilmed i Randers.

Nørreport var af store mål og stenbygget som et stærkt led i forsvarsværkerne. Porttårnet målte 10×12 alen i grundmur og var 24 alen højt. Det indeholdt et berygtet og skummelt fangehul 7 alen under jorden – foruden gabestok og dårekiste i samme tårn. Her hensad i sin tid den berygtede landevejsrøver Jens Langkniv og afventede den sorte hunds besøg.

Mange gader og stræder havde og har stadig navne, som de fik tillagt, dengang handelsmænd fra det nordtyske slog sig ned i den rige handelsby og prægede livet i købstaden Randers. Dytmarsken og Trangstræde (opr. Trawenstrasse?) er fra middelalderen, og her boede de fremmede købmænd, ditmærskere og lybækkere med flere – som agenter for udenlandske huse. Byen har også haft en »Peberslip«, og alle steder har man kunnet handle både hvidt og sort. Man har endogså haft en »Tyvegyde«, hvor både Fanden og den sorte hund havde opsyn med alle stadepladser.

Meget er hændt i Randers, siden byen opstod ved de inderste holme i den sejlbare fjord, og i sin oprindelse var et fiskerleje. Byens historie kan umuligt rummes i en lille sort fortælling, der henter kildemateriale fra overtroens verden eller religionens overdrev og fra en tidsalder, hvor man ikke vidste bedre. Kend-

te personer som Paulus Eliæ, bedre kendt under navnet Povl Vendekaabe tordnede i skrift og tale, da Randers borgere – og han selv – var i tvivl om, hvad der var ret, og hvad der var vranglære. Han udgav »et Skrift mod de Lutherske, som han tilskrev Magistraten og Indbyggerne og vilde overtale dem til at blive ved deres Forfædres Lærdom, men de af Nidkjerhed for den Evangeliske Lærdom, som de allerede havde antaget, lode samme hans Skrift opslaa paa Kaaget« (Skampælen). Skipper Klement fik sin bekomst i Randers og til minde sit lange sværd »Maria« ophængt i byens rådstue – og sidenhen på museum. Byens berømte søn Niels Ebbesen ændrede Danmarkshistorien og slap godt fra det, da han vog den kullede Greve, dennes kapellan og tre væbnere noget uædelt over sengestokken – ved hanegal en søndag morgen. Selv tyskere og dermed rigets fjender, grev Gert iberegnet, var dengang beskyttet af Helligdagsloven – Helligfreden, som var ukrænkelig. Men Niels Ebbesen klarede frisag, og ingen har siden bekymret sig om, at han selv – ca. 6 måneder senere – måtte lade sit liv. Han faldt ærefuldt i kamp mod Holstenerne den 2. november 1340 ved Skanderborg, hvor fjenden skamløst havde lokket ham og hans folk i baghold. Hans drabsmænd sørgede for, at hans afsjælede krop blev lagt på hjul og stejle – mens den sorte hund på afstand så undrende til.

– – –

Hvem har set den sorte hund? Ja – det er der et par stykker, som har besvaret positivt – og de lever endnu i bedste velgående. En ung pige i Lisbjerg by så i hvert fald den sorte hunds skygge – anno 1925 – da hun en aftenstund stod i gårdens port og kyssede sin gadebasse godnat. Hun betroede sig til sin moder, der straks vidste og kunne fortælle hende, at »synet« varslede om hendes fremtid, at hun aldrig ville blive gift med gadebassen, men med en helt anden. Det kom da også til at passe, betroede hun mig for nylig i al hemmelighed. En aldrende dame boende i Århus fortalte, at hun var helt sikker på, at den sorte hund viste sig i den fædrene gård, da hendes fader skulle dø. Han drak sig ihjel og efterlod en forgældet og forsømt gård i Tøstrup sogn – samt en sørgende enke og mange uforsørgede

børn. Begge var helt sikre i deres udtalelser og mindedes begivenhederne, som var de hændt i går.

Har nogen talt med den sorte hund? Ja – sagnet eller legenden kender én eneste. Den sorte hund var en flittig gæst i Hammershøj, hvor den nat efter nat søgte til jordemoderens hus for at hilse på sin gode veninde madam Jæger. Madammen skal – efter troværdige udsagn fra byens øvrige kvindfolk – være det eneste menneske i Sønderlyng Herred, der nogensinde har snakket med den sorte hund og haft dens fortrolighed. Både jordemoderen og byens øvrige sladderkællinger er døde for adskillige år siden, dengang den sorte hund havde sine store dage og lettede ben overalt – kirker og korsveje undtaget.

Da Randers by havde mure, volde og grave, førte 4 veje ind og ud af staden, gennem hver sin byport. Da mur, vold og grave var sløjfede, fik Randers snart efter 10 indfaldsveje, der siden formerede sig til 13. Eller man opdagede, at tretten landeveje var god reklame for en handelsby med markedsplads, torve, butikker og værtshuse – der holdt liv i kludene. Ingen af de oprindelige fire eller de nyere ti – og de allernyeste tretten var anlagt til ære for den sorte hund, der kun havde brug for Vesterport for at komme ud af mylderet. Det er mere end 100 år siden, den sidst blev set på vej ud af »Porten«, som den nemt kunne rende udenom eller hoppe over, hvis det skulle vise sig nødvendigt for at indhente en mindre forsinkelse på vej til Viborg.

Den sorte hund bruger ingen landevej for at komme hjem til Sekshøje efter endt besøg på Helligbjerget i Viborg. Den løber – eller løb – hver nat usét tilbage – og ad lønlige stier, som ingen kender. Den var hjemme i sin underjordiske bolig længe før solopgang. Turen var den samme nat efter nat via Randers på udturen med Vibjerget – Helligbjerget – i Viborg som mål. Den passerede Sct. Ibs Port et sekund før midnat, da portvagten hørte et stormsus gå gennem hele domkirkestaden – og fornam, at netop i dette mørke øjeblik ankom den sorte hund.

Rosmos Hede, Anno Domini 1977.

Karl Mejnecke.

Min rejse til USA

En eftermiddag ringer det på min telefon, og en stemme spørger mig, om jeg ikke kunne skrive lidt i elevforeningens årsskrift om min tur til Amerika i sommeren 1977. Jeg var så letsindig at sige, at jeg ville gøre et forsøg, og da jeg halvvejs havde lovet at komme med et bidrag, og jeg fra min tid som lærer ved Ryomgård Realskole har været vant til at sige alt for skolen, så må jeg jo forsøge, om jeg kan skrive noget, som kan aftvinge interesse. Jeg ville hellere, om man havde bedt mig om at bage en kage eller hvad som helst andet. Men nu skulle det jo så være om min tur til Amerika.

Det hele begyndte i påsken, da jeg var på højskole i Kolt. Der traf jeg flere interessante mennesker, og en af dem var Ruth Birkedal fra København. Umiddelbart efter min hjemkomst fra Kolt skrev hun til mig, om jeg ikke kunne tænke mig at tage med på en tur til USA, arrangeret af People to People. Jeg betænkte mig kun nogle få øjeblikke og accepterede ud fra den betragtning, at skulle jeg til USA endnu engang – jeg var der første gang i 1972 – så skulle det være nu. Jeg fik travlt med at opfriske det engelske sprog. Sagen var, at deltagerne i denne rejse en del af tiden skulle bo hos amerikanske familier, og at vi måtte forvente at skulle klare os på engelsk. Den 23. juni startede jeg fra Tirstrup til Kastrup og mødtes der med min rejsefælle og de øvrige deltagere – der var kun 16. Det var spændende at se, hvem rejseselskabet bestod af. Det var en broget forsamling – nogle meget unge og nogle temmelig gamle.

Vi kom om bord i den store jumbojet, og da der kun var ca.

Niagara Falls.

150 passagerer i det hele, havde vi god plads, så man kunne flytte omkring, hvis man havde lyst. Flyveturen var dejlig, og det forekommer mig stadig som et vidunder, at man kan komme fra København til New York på godt 7 timer. Vi passerede Grønland, og jeg stirrede vildt efter et glimt, men kunne nu ikke få øje på øen, men jeg har altså været i nærheden af den.

Vi ankom til New York i øsende regnvejr, men to biler – nærmest en slags rugbrød – bragte os til Manhattan. Allerede næste morgen skulle vi køre til Niagara Falls. Et par søde amerikanske lærerinder havde påtaget sig at være chauffører for os på vore lange ture. Naturligvis var vi stærkt optaget af at se alt det nye omkring os, og vore amerikanske lærerinder var godt kendte og kunne fortælle os om bjerge, floder og byer, som vi passerede. Efter en dags kørsel nåede vi Niagara Falls og kørte ind i Canada, hvor vi kom til at bo på et dejligt hotel med store pragtfulde værelser med al den luksus, man kunne forlange.

Den næste dag var helliget Niagara Falls, og det var imponerende at se de uhyre vandmasser, der styrter ned. Vi skulle selvfølgelig prøve det hele, og en af oplevelserne er iført regnkapper med hætter at sejle helt hen til faldene i Maid of the Mist,

som bådene kaldes. Det må indrømmes, at regnkapperne var en nødvendighed, ellers var vi blevet gennemblødte. Næste oplevelse er at komme under faldene – iført gummistøvler og atter regnkapper – og så beskue de uhyre vandmasser, der fosser ned og har gjort det i umindelige tider; man fatter ikke, hvor i alverden disse mængder af vand kommer fra. Det var i sandhed one of nature's magnificent seven wonders of the world.
Efter et par dages ophold i Canada kørte vi til Detroit – bilernes by – og sikke biler og til priser, så enhver dansker ville ønske, han kunne få en sådan med sig hjem. Vores mål var Muskegon ved Michigan søen. Det var en lang køretur. Så var det jo spændende at møde vore første amerikanske værtsfolk. Jeg var vældig heldig og blev indkvarteret hos en forhenværende lærerinde, hvis fader havde været dansk præst i Muskegon. Vi fik forevist det store, smukke college, hvor mange fra ind- og udland studerer. Loppemarkedet og grønttorvet var også en oplevelse. Om aftenen overværede vi koncerter og anden underholdning.

Turen til Grand Haven's famous musical fountain må ikke glemmes. Hele sceneriet foregår ved Grand River, hvor man fra den ene flodbred skuer over de skovklædte bjerge på den modsatte side, alt imens man lytter til den skønneste musik, der ledsages af farvede vandsøjler, der passer til musikken; dette i forbindelse med de smukke omgivelser og aftenens tiltagende mørke var en nydelse for øje og øre.

Udflugten til Ludington, en mindre by i nærheden af Muskegon var også interessant. Her sværmede kolibrierne omkring os i den varme sommeraften. Her stiftede jeg også bekendtskab med de amerikanske trailers. De kan selvfølgelig fås i mange udgaver. Men de, der imponerede mig, var som den eleganteste lejlighed, med kostbare tæpper på gulvene, hyggelig opholdsstue med fjernsyn og lænestole m. v., spisestue, stort soveværelse, moderne køkken med alle faciliteter, såsom køleskab, vaskemaskine osv., pragtfuldt badeværelse. Man lejer sig en plads, og de forskellige installationer som vand, varme og lys kobles til; her kan man bo hele året, eller som nogen foretrækker, flytte hele herligheden til Florida i vintermånederne. Ja, det lyder som et eventyr!

Manhattan

Fra Muskegon gik turen til Zanessville og derfra til Washington D. C., hvor vi i Rockville blev indkvarteret hos en amerikansk professorfamilie, som jeg sent vil glemme. I det hele var de tre amerikanske familier, jeg var så heldig at komme til at bo hos, noget af de mest gæstfrie og dejlige mennesker, og alle havde de store flotte biler, med hvilke de beredvilligt kørte os milevidt omkring. Jeg håber, at mine værtsfolk vil gæste mig i Danmark, så jeg kan gøre lidt til gengæld for al den venlighed, jeg mødte hos dem.

I Washington besøgte vi Arlington kirkegården, og der overværede vi The Sunset Parade, en ceremoni afholdt til ære for de mænd tilhørende de forenede staters marinecorps, der havde givet livet for deres land siden 10. november 1775. Det var en smuk oplevelse, men varmt var det – 40° – og havde der ikke været aircondition i husene, havde det været uudholdeligt. Men dagene var så opfyldt af oplevelser, så man havde ikke tid til at bekymre sig om sådanne småting.

Allerede under mit første besøg i Washington i 1972 var jeg i Smithsonian, som er et kæmpestort museum, hvor man blandt en mængde andet kan se alle de redskaber, som havde været på månen. Jeg var voldsom interesseret i at se det igen; det er utro-

lig imponerende. Men skulle man se alt dér, kunne man bruge måneder.

At fortælle om alt det, jeg oplevede, er umuligt, så ville jeg fylde hele elevskriftet. Jeg besøgte 13 forskellige stater, og vores guide regnede ud, at vi havde kørt så mange km, at vi ville være havnet langt nede i Afrika, hvis vi startede i København og kørte det samme antal km. Sidste oplevelse var blackout i New York. Dette kunne jeg fortælle meget om, det må være til en anden gang. Den 16. juli sagde jeg farvel til mit rejseselskab; jeg havde nemlig fået min rejse forlænget med 10 dage, og min familie kom og hentede mig. Disse 10 dage blev ikke mindre begivenhedsrige. Morsomt var det at træffe så mange, der var fra Danmark eller havde familie, der stammede fra Danmark, og opleve, hvor interesserede de var i at komme i snak med en landsmand. Jeg har på denne rejse besøgt så mange forskellige mennesker, været gæst i deres hjem, spillet bridge med dem, set deres kirker, overværet deres gudstjenester, og det er også noget ganske særligt. Jeg skylder det land og de mennesker, jeg mødte, en stor tak, for hvad jeg hørte og så.

Hvis I, mine læsere, ikke for længst er sprunget fra eller faldet i søvn, så lad min hilsen til jer være ønsket om en glædelig jul. *Thyra Weiner Munch.*

Klip fra skolens dagbog

1976:

25.–10. Vi starter på en frisk efter ferien – med 2 nye elever. Problemet pjækkeri har tidligere været et næsten ukendt fænomen. Det er det ikke mere. I dag to henvendelser til hjemmene desangående.

30.–10. Flaget til tops, for fru Weiner Munch fylder 75. Til lykke!

5.–11. Fru Nielsen og fru Basse tager på weekend-kursus på Hornstrup. Emne: samlæsning i dansk i 8.–10. klasserne. Kurset fortsætter lørdag den 6. Prima, prima.

8.–11. Fru A. V. Pedersen bliver 40, og novemberprøverne begynder. Held og lykke med begge dele!

11.–11. Så er det fru Højholts tur. Tro det, om man vil, men fru Højholt bliver 60. Til lykke!

15.–11. III real og 9. klasse i erhvervspraktik.

18.–11. Forældremøde for 1. klasse og børnehaveklassen. 1. klasse med indlæg af skolebestyreren, fru Fårvang og fru Korfitsen. (22 forældredeltagere). Børnehaveklassen: fru Andersen næsten helt alene (14 forældredeltagere). Kaffebord i fællesskab.

23.–11. Skolebestyreren til skolelederkursus i Hornstrup. Fortsættes den 24. og 25.

9.–12. Forældre- og elevmøde for 8. klasse angående deling af klassen. Indledning ved K. Basse. Om delingen: klasselærer fru Nielsen. Stort fremmøde. Delingen tilsyneladende gnidningsløst gennemført.

10.–12. Elevrådet har arrangeret en slags »julestue« for 1.–4. klasse fra kl. 11–14. Et friskt initiativ og et godt arrangement.

14.–12. II kursusklasse på EDB-udflugt til Århus over middag, ledsaget af fru Maylander og hr. Højholt.

17.–12. Elevrådet holder fest for 5.–10. årgang – dog ikke fra kl. 11–14!

22.–12. Juleafslutning med program som de seneste år med afslutning til middag, således at alle – også kosteleverne – kan nå hjem i løbet af dagen.

Under samlingen omkring juletræet tager skolen afsked med fru Højholt, som har ønsket at trække sig tilbage fra skolearbejdet fra nytår, og i den anledning udtalte skolebestyreren:

Det er en af skolens faste traditioner, at der står en fast invitation til skolens gamle elever til skolens julefest.

Enkelte er kommet, og det skal I have tak for. Andre sidder ude omkring i landet – eller uden for landet – og tænker på os i denne julefestens stund. En skønne dag er det jer, der sidder derude – nær eller fjern – og fornemmer den følelse af julen, der nærmer sig – ganske som i jeres skoletid. Vi vil sende alle gamle elever en hilsen ved at synge de gamle elevers sang – om lidt!

Men først vil jeg gerne komme med et par bemærkninger, der ikke er slet så traditionelle:

Når vi slutter her lidt før kl. 12 med skolens julesang, så har fru Højholt sluttet sin gerning ved skolen her, og det bør ikke gå ganske upåagtet hen. Da vi startede efter sommerferien, begyndte fru Højholt på sit 27. skoleår her. Siden 1950 har fru Højholt haft sit virke her ved Ryomgård Realskole uden afbrydelse. Hvor utroligt det end lyder, har fru Højholt nået den alder, hvor man kan trække sig tilbage – og hun har ønsket det – vi beklager det, men kan altså ikke gøre noget ved det.

Det er blevet til 26½ skoleår. Det er en lang tid, og meget har ændret sig siden 1950, meget her på skolen og meget i tiden og samfundet udenfor. Da er det godt, at der er noget, der er stabilt og konstant.

Et af de meget stabile led i det samarbejde, der hedder Ryomgård Realskole, hedder fru Højholt.

26½ år må blive noget i retning af 5.300 skoledage. Det er måske nok overdrevet at sige, at de dage, du har forsømt, kan tælles på én hånds fingre, men det er nu ikke meget galt. Du har i hvert fald ikke voldt skiftende viceinspektører meget besvær med ændringsskemaer. Du har præsteret et konstant og stabilt arbejde gennem alle årene.

Du har vist en usvigelig loyalitet og pligtfølelse over for din gerning og over for din arbejdsplads. Sidst, men ikke mindst: du har i din menneskelige vurdering – det være sig af elever, kolleger eller andre – altid først fremdraget de positive træk, en højst værdifuld menneskelig egenskab – ikke mindst i en tid, hvor så mange først og fremmest søger efter det negative.

Der er arbejde, som vi ikke får løn for, og der er arbejde, som følger med, men som er ulønnet, og endelig er der arbejde, som ikke kan gøres op i penge.

Siden 1961 har du røgtet det hverv, der nu ved skæbnens tilfældighed bliver din sidste »skoletime«, at tage dig af klaveret – på det sidste ganske vist på »deltid« – og du skal i hvert fald ikke lastes for, at så få synger med.

Dette er et af de ulønnede hverv.

På skolens vegne vil jeg her rette en stor og velment tak for dit virke og din færden.

Personligt – ja, på familiens vegne – en hjertelig tak for et godt samarbejde i alle de 26½ år.

Vi vil gerne på skolens vegne overrække en lille erkendtlighed – ikke som løn – men som påskønnelse af din indsats – også her ved klaveret.

Vi håber, den kan være med til at kaste lys over gode minder fra forgangne dage.

Og for at vi nu ikke skal blive for følelsesbetonede, må jeg minde dig om, at arbejdet ikke er slut endnu: vil du godt spille til de gamle elevers sang.

I løbet af juleferien: skemaomlægning, således at 8. klasse med samlæsning bliver til 8.a + 8.b med kursusdeling i grundkursus og udvidet kursus.

1977:

3.–1. Skolestart med 220 elever – mod 208 ved skoleårets start. Vi samles om morgenen i salen for at ønske hinanden »godt nytår« – og for at byde velkommen til fru Kirsten Laursen.

7.–1. Flaget på Bakken markerer, at skolen fylder 64.

13.–1. Møde hos skolens formand, K. Vester-Petersen, Randers, ang. udskiftning af vinduer i den gamle bygning.

15.–1. 1.–5. klasse til eftermiddagsforestilling på Århus Teater. Pippi Langstrømpe gjorde efter sigende vældig lykke.

25.–1. »Skole-politi«-møde i Grenå. Skolen repræsenteret ved fru A. V. Pedersen, Stig Jensen og skolebestyreren.

27.–1. Et vældig godt besøgt fællesmøde for forældre og elever fra II real, III real og kursusklassen. Skolebestyreren orienterer om overgang til gymnasium, HF m. m. samt om det nye cirkulære om bortvalg af fag til realeksamen.

29.–1. Enkeltmandskonsultationen hos erhvervsvejlederen afsluttes. 36 ud af 71 har benyttet sig af tilbudet.
I den forløbne uge har vi haft »forældreuge«. Der har da været besøg hver dag, men ikke just stort rykind.

1.–2. Teatertur til Århus for de ældre årgange: Den kaukasiske kridtcirkel.

25.–2. Skolefest. Undervisning til middag. Forberedelser om eftermiddagen. Om aftenen samling i salen, hvor mange af skolens klasser gav deres bidrag til underholdningen – altsammen småoptrin – med meget godt iblandt. Resten af aftenen i den nye afdeling med dans i gymnastiksalen, pølsebar og kaffebar osv.

28.–2. IIb og hr. Laursen starter i minibus på 5 dages lejrskoleophold i Hornstrup.

1.–3. 12 gymnasieaspiranter på orienteringsbesøg på Grenå Gymnasium.

7.–3. Martsprøverne begynder.

9.–3. Fru Maylanders barselsorlov begynder. I hendes sted vikarierer lærerinde, frk. Dorte Demuth.

10.–3. Tænk, at det kunne ske: 9. klasses drenge har fri i 3.

lektion og drikker formiddagskaffe hos et lokalt medlem, hygger sig med musik og »glemmer« tiden – og 4. lektion!

19.–3. Amtsavisens håndboldstævne i Auning-hallen. 2 pokaler hjembragt. 9.–10. årgangs drenge vandt finalen over Vivild Ungdomsskole, og 7.–8. klasses drenge vandt over Hornslet.

24.–3. Velbesøgt forældre- og elevmøde for 7. klasse. Om kursusvalg, evt. klassedeling m. m.

27.–3. Bornholmerbesøg til 7. klasse.

28.–3. Vinter igen. Busforsinkelser. Bornholmerne var nær ved at gå glip af deres tur til Carletti og Studstrupværket.

30.–3. 9. klasse og Stig Jensen tager på lejrskole i Sønderborg.

31.–3. Fru Maylander har fået en søn. Det meddeles, at både mor og barn – og faderen har det godt. Til lykke med det!

Bornholmerne og vor egen 7. klasse på fællestur til Kalø, Agri Bavnehøj, Knebel, Ebeltoft og Kolindsund. En dejlig tur, men puh, hvor var det koldt. Turleder: K. Basse.

Om aftenen: forældremøde for 3. klasse. Korte oplæg ved fru Budolfsen og fru Laursen. Pænt besøg og en god snak ved kaffen.

2.–4. Bornholmerafrejse kl. 12.

5.–4. Fælles idrætsstævne med kommunens skoler i Midtdjurs-hallen. Fra kl. 11–15 konkurrerede klasserne fra 4.–10. årgang i volleyball og indendørs fodbold.

7.–4. Det meldes fra Århus, at fru Faarvang nu også har fået en søn. Alt vel. Til lykke!

12.–4. Fru Geertsen og hr. Grøn drager af til Hornstrup med 5. og 6. klasse.

14.–4. Sidste forældrekonsultation for i år.

27.–4. Danmarks Realskoleforenings forårsmøde i Falkonercentret i København. Skolebestyreren deltager.

29.–4. Skriftlig eksamen begyndt. Alle mødt!

Svømmeundervisningen slut for i år – med 8 frisvømmerprøver.

30.–4. Hr. Laursen tager med flertallet af III real på lørdagstur til Risø.

17.–5. Først eksamen i maskinskrivning.
Derefter afgangsklassernes sidste skoledag.

24.–5. Mundtlig eksamen begynder – med fransk.

31.–5. Juniprøverne begynder.

16.–6. Efter endt arbejde med udstillinger, eksamensbeviser og andre forberedelser til i morgen samles lærerpersonalet til frokost i det grønne på Bakken for at fejre, at Inge Basse i morgen fylder 60.

17.–6. Forældredag og translokation.
Klasselærertime, lidt folkedans i gården – indtil regnen stoppede det. Kaffebord – under tag!
Djurslands Bank, repræsenteret ved bankdirektør Steenberg, Kolind, og bankbestyrer Bent Pedersen, Ryomgård, overrækker skolen som gave en overheadprojektor. Vor bedste tak til giveren!
Kl. 10,45: translokation i salen. Der uddeltes 26 beviser for realeksamen, 4 beviser for realeksamen med bortvalg og 7 beviser for den statskontrollerede 9. klasse prøve, mens 1 elev fra 9. klasse må afvente ekstraordinær prøve i september.
– Og så er der sommerferie til 8. august.

21.–6. Familierne A. V. Pedersen og Klinkby samt fru Laursen drager af sted mod Skotland med en bus-fuld unger fra III og II real m. m. Starten gik kl. 5 i morges – dvs. skulle have gået, men der var ingen bus!

28.–6. »Skotterne« returnerer kl. 22 – altså ifølge programmet. Den blev 0,30, før bussen arriverede – med klokkeklang!

4.–7. Vinduesudskiftning i den gamle bygning begynder i dag.

8.–8. Skolestart på 1977/78.
Med de 20, der i morgen starter i børnehaveklassen: 203 elever i 14 klasser – men altså ingen ny kursusklasse.
17 lærere, heraf 2 nye, hr. og fru Bryld, der kommer fra Jyderup.

Velkomst i salen, skemaskrivning og bogudlevering – og så hjem igen kl. godt 10. Derefter lærerrådsmøde til kl. 14.

9.–8. Så begynder de 20 i børnehaveklassen. Kort velkomst i deres eget lokale og derefter skyndsomst flytning til større lokale, salen, da forældrene faktisk fyldte for meget i det lille lokale.

10.–8. Djurslands Forberedelseskursus starter fortsættelsesholdene fra i fjor.

19.–8. »Lærermøde« under festlige former hos Egon og Hedvig på kostafdelingen.

30.–8. En vis ung herre fra 8. klasse – velkendt på kontoret – erklærer her, efter at være taget i piberygning på Bakken, at han nu er holdt op med at ryge tobak! Vi får se, hvor længe det holder.

21.–9. 1. klasse på eftermiddagstur med fru Laursen til Ulstrup for at se på delfiner.

22.–9. Forældremøde i aften. Målsætningsoplæg og forældrerådsvalg. Godt 100 deltagere.

23.–9. 5. og 6. klasse med fru Korfitsen og fru Geertsen på kunstudstilling i Århus. Meget interesserede og spørgelystne unge mennesker.

26.–9. 9.ab tager på lejrskole i Hornstrup med hr. Jensen og hr. Bryld som ledere.

29.–9. Skolens gamle elev, Betty Nørskov (årg. 1960) dræbt ved bilulykke mellem Ryom og Pindstrup i eftermiddag. Efterlader 3 børn og sin mand, Steen Lunddal Christensen, også gammel elev (årg. 1958). Vor dybeste medfølelse med de efterladte. Æret være Bettys minde!

7. og 8.–10. FGL og DR holder årsmøde i Ålborg. Fru Maylander deltager i lærernes tillidsmandsmøde, Højholt desuden i lærernes årsmøde. Skolebestyrer og viceinspektør i DRs møde.

13.–10. Klage fra stationen over larmende og provokerende opførsel af visse navngivne elever. Det vender vi tilbage til i morgen!

15.–10. Efterårsferie.

Praktiske oplysninger om skolen

Siden 1. august 1960 har Ryomgård Realskole været en selvejende institution. Medlemmer af institutionen er automatisk de forældre, der har børn på skolen. Herudover kan optages som medlemmer kommuner og personer, som har interesse i skolens arbejde og ønsker at støtte dette, mod et indskud på 100 kr. (kommuner dog mindst 1000 kr.).

Dette være sagt som en speciel henvendelse til forældre, der gennem en årrække har haft børn på skolen, og som derigennem har fået interesse for dens virke: Når Deres barn forlader skolen, kan De for dette beskedne éngangsbeløb bevare Deres forbindelse med skolen og Deres stemmeret til bestyrelsesvalg og dermed indflydelse på skolens drift.

Det økonomiske ansvar for skolens drift varetages af en bestyrelse på 7 medlemmer. Den vælges for tre år.

Den nuværende bestyrelse, valgt ved medlemsmødet den 21. august 1975, ser således ud:

1. Lrs. K. Vester-Petersen, Torvegade 14, 8900 Randers, telefon 42 60 00.
2. Dyrlæge P. Rasmussen, H. C. Andersensvej 1, 8560 Kolind, telefon 39 10 22 eller privat 39 15 95.
3. Tømrermester Eskild Nielsen, Banevænget 11, 8544 Mørke, telefon 37 71 03.
4. Bankdirektør N. P. Bager, Parkallé 7[3], 8000 Århus C, telefon 19 96 67, Korup 36 71 21, banken 12 61 11.
5. Godsejer N. Iuel, Mejlgård, 8584 Tranehuse, telefon 31 70 44.

6. Ejendomshdl. Jørgen Holm-Pedersen, Storegade 3, 8550 Ryomgård, telefon 39 43 00.
7. Lærer Dorthe Handberg, Poppelvej 56, 8550 Ryomgård, telefon 39 44 73.

Forældrerådet

Der holdes valg til forældrerådet hvert år inden udgangen af september.

Efter forældrerådsvalget den 22. september 1977 ser rådet således ud:

1. Valdemar Korfitsen, Langelinie, Mårup, 8560 Kolind, telefon 39 18 42 (formand).
2. A. V. Pedersen, Poppelvej 7, 8550 Ryomgård, telefon 39 43 59 (næstformand).
3. Hans Jørgen Jensen, Lindevej 4, 8550 Ryomgård, telefon 39 43 71.
4. Tove Lang, Rugvangen 20, 8560 Kolind, telefon 39 12 67.
5. Kamma Nielsen, Alvadgård, Østenfjeld, 8581 Nimtofte, telefon 39 80 01.
6. Rikke Lauritzen, Røgtergården, Brunmose, 8963 Auning, telefon 48 32 01.
7. Alfred Svenningsen, Sunddal plejehjem, Ginnerup, 8500 Grenå, telefon 32 90 65.

Tilsynsførende i henhold til lov om private skoler er overlærer Carsten Godtfredsen, Huldremosevej 54, 8586 Ørum Djurs.

Skolebestyrer K. Basse Kristensen træffes som regel hver skoledag kl. 12,10–13,00 på skolens kontor, tlf. (06) 39 40 02. Skolebestyreren privat, Vibevej 19, Ryomgård, tlf. 39 41 35.

Viceskoleinspektør A. V. Pedersen, Poppelvej 7, 8550 Ryomgård, tlf. privat (06) 39 43 59. Viceskoleinspektøren har også den daglige kontakt med kostafdelingen.

Lærerrådsformand: fru Birgit Nielsen, Frelling, 8560 Kolind.

Skolelæge: P. Kraunsøe, 8581 Nimtofte.

Skolepsykologisk bistand: Skolepsykologisk kontor, Grenå.

Sundhedsplejerske: fru Lene Buch, Thorsager.

Daglig ledelse af kostafdelingen: Hedvig og Egon Danielsen, Torvegården, 8581 Nimtofte, tlf. (06) 39 81 15.

Pedel: Preben Nebel, Nordlyvej 4, Ryomgård, tlf. 39 40 87.

Skolebetalingen

Betalingen omfatter undervisning, bogleje og nødvendige materialer. For skoleåret 1977/78 gælder følgende satser:

Børnehaveklasse	1.540,00 kr.
1.–4. klasse	1.540,00 kr.
5.–7. klasse	1.980,00 kr.
8.–10. klasse	2.310,00 kr.

Skolepengene opkræves i 11 rater og forfalder forud. Der betales fuld rate for den måned, i hvilken elever begynder skolegangen. Ved udmeldelse i årets løb betales fuld rate for den måned, hvori udmeldelsen finder sted. Ved indbetaling på giro 6 03 89 13 er postvæsenets kvittering gyldig over for skolen. Den enkelte rate bedes indbetalt inden den 10. i måneden.

Skolen forbeholder sig ret til at tilskrive restancebeløbene renter. Bliver restancen 1/2 år gammel, kan den overdrages til retslig incasso.

Befordringsudgifter

Lov om friskoler og private grundskoler m. v. af 10. juni 1976 indeholder bestemmelser om hel eller delvis dækning af befordringsudgifter.

Bestemmelserne findes i paragraf 15a, som lyder:

Kommunen dækker efter ansøgning udgifterne til befordring med offentlige trafikmidler mellem skolen og hjemmet eller dettes nærhed for de børn i skolerne, som er hjemmehørende i kommunen, og hvis skolevej opfylder betingelserne i folkeskolelovens § 25, stk. 1, nr. 1 eller 2. Hvor offentlige trafikmidler ikke forefindes, eller hvor de medfører urimelig ventetid, skal kommunen godtgøre udgifterne til egen befordring. Kommunens forpligtelser gælder dog ikke for afstande, hvormed skolevejen overstiger 12 1/2 km i børnehaveklasser og på 1.–3. klassetrin, 16 km på 4.–9. klassetrin og 17 km i 10. klasse.

Stk. 2. Kommunen skal endvidere sørge for befordring til og fra skole af syge og invaliderede børn efter regler, der fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 3. Kommunen kan i stedet for at dække udgifterne til befordring med offentlige trafikmidler eller at godtgøre udgifterne til egen befordring godtgøre udgifterne til en af skolen etableret befordringsordning eller selv drage omsorg for befordringen. Befordringen kan være fælles for elever i folkeskolen og i de af loven omfattede skoler.

Stk. 4. Klage over kommunens afgørelse i henhold til foranstående be-

stemmelser kan indbringes for amtsrådet, der træffer den endelige, administrative afgørelse.

Den nye udgave af Lov om friskoler og private grundskoler m. v., der den 1. august 1978 afløser ovennævnte lov, har en tilsvarende paragraf med samme indhold.

Støttemuligheder

Til skolen er knyttet følgende legater:

1. Skolebestyrer Axel Munchs friplads.
2. Dagmar og Erik Munchs mindelegat.
3. Villy Halds legat.

Disse legater opslås i de lokale ugeblade og på skolen i april måned og tildeles som hele eller delvise fripladser.

Forældre, der har flere børn gående på skolen samtidig, kan få nedslag i betalingen. For tiden gælder følgende regler:

1. barn betaler fuldt ud, 2. barn betaler $^3/_4$, 3. barn $^1/_2$ og 4. barn $^1/_4$.

Denne søskendemoderationsordning gælder klasserne fra 1. til og med 10. årgang.

Fra statens side ydes et mindre beløb som fripladstilskud til elever i private skoler. Det er en ret beskeden støttemulighed, men lidt er jo bedre end intet.

Skema til ansøgning om dette tilskud fås på skolen efter sommerferien. Ordningen omfatter 1.–9. årgang.

Statens Uddannelsesstøtte er begrænset til at gælde uddannelsessøgende, der er fyldt 18 år. Det vil i praksis sige, at kun enkelte »ældre« elever i 10. årgang kan søge.

Forældrekontakt

Skolen bygger på et gensidigt tillidsforhold mellem forældre og skole. Kontakten til forældrekredsen søges opretholdt ad forskellige veje:

1. *Elevens faglige standpunkt.*
   Tre gange årligt giver skolen forældrene meddelelse om deres børns standpunkt gennem standpunktsbøger, der skal forevises hjemme, underskrives af forældrene og tilbageleveres til skolen.

2. *Klasseforældremøder.*
   I indeværende skoleår stiler skolen mod et klasseforældremøde for hver klasse – mod hidtil ca. et for hver anden årgang.
   I nogle tilfælde udvides forældremødet til et forældre- og elevmøde.
3. *Forældrekontaktaftener.*
   Den første torsdag i månederne december og april holdes kontaktaften, hvor alle skolens lærere er til stede på skolen – i hvert sit lokale.
4. *Forældreuge.*
   I ugen fra 23. januar til 27. januar 1978 holdes en såkaldt »åbent-hus-uge«, hvor forældre, der har tid og lyst, kan følge undervisningen i deres barns klasse og i det hele taget få et indtryk af skolens dagligdag.

Ferieplan for resten af skoleåret

Juleferie: Fredag den 23. december – mandag den 2. januar.
Vinterferie: Lørdag den 11. februar – søndag den 19. februar.
Påskeferie: Torsdag den 23. marts – mandag den 27. marts.
Store Bededag: Fredag den 21. april.
Kr. Himmelfartsdag: Torsdag den 4. maj.
Månedslov: Fredag den 5. maj.
2. pinsedag: Mandag den 15. maj.
Grundlovsdag: Mandag den 5. juni.
Sommerferie fra lørdag den 17. juni.
Alle de nævnte dage inclusive.
Antal skoledage: 200. – Antal fridage: 165.

*

Dagmar og Erik Munchs Mindefond
Formue den 1/6 1977:
10.000 kr. 10% Jyllands Kreditforenings obligationer.
1.910,88 kr. indestående i Djurslands Bank, Ryomgård.
Søren Vester-Petersens Mindefond
Formue den 1/8 1977:
3.500 kr. 7% Jydsk Land Kreditforenings obligationer.
651,10 kr. indestående i Djurslands Bank, Ryomgård.
Ryomgård, den 1. august 1977. *Maja Adelsbøll.*
Revideret og intet fundet at bemærke.
Randers, den 9. september 1977. *K. Vester-Petersen.*

Efterårsfesten

Lørdag den 22. oktober indbød elevforeningen til den årlige elevfest på skolen, og i det smukke og milde efterårsvejr mødte 145 forventningsfulde og festklædte mennesker frem fra alle dele af landet, ja, sågar fra udlandet, for at mødes med gamle skolekammerater, snakke skoleminder og gense skolelokalerne. De fleste var naturligvis gamle elever, hvoraf mange ikke havde været på skolen, siden de forlod den. Resten var påhæng i form af ægtefæller eller kærester, og selv om disse måske ikke har tilknytning til skolen, vil de altid være velkommen til disse fester.

Kl. 17 ringede klokken for at markere, at generalforsamlingen i Ryomgård Realskoles elevforening kunne begynde, hvilket 17 interesserede benyttede sig af.

Elevforeningens formand, hr. Knud Basse bød velkommen og foreslog Torben Bundgaard til dirigent, hvilket blev énstemmigt imødekommet, hvorpå ordet blev givet til formanden til beretning. I denne kom han bl. a. ind på den nye folkeskolelov, som på flere punkter ville komme til at berøre foreningens love, så en revision bliver nødvendig. De nye reviderede love vil være at finde i årsskriftet, og man har så lov at håbe, at næste års generalforsamling vil godkende ændringerne.

Om udsendelsen af årsskriftet udtalte formanden, at ideen med at sende det som tryksag til medlemmerne stort set fungerer udmærket, men der er en styg risiko ved det, idet der stadigvæk er nogle, der glemmer at indbetale kontingentet og altså får årsskriftet uden at betale. I år har vi udsendt 127 påmin-

Årgang 1967. Foto: Kjeld Holm.

Årgang 1962. Foto: Kjeld Holm.

delser, og indtil nu har ca. halvdelen reageret. Kommer resten ikke, må vi desværre slette disse som medlemmer, og han sluttede med disse manende ord: »Sørg for at få betalt til tiden!«

Som noget nyt har bestyrelsen fundet det rimeligt at opkræve en ti'er af ethvert ikke-medlem, der ønsker at være med til efterårsfesten, og man håbede ikke, det ville afskrække nogen fra at deltage. Til slut takkede hr. Basse for tilliden til elevforeningens bestyrelse. Beretningen blev godkendt.

Derpå aflagde kassereren Maja Adelsbøll regnskabet, som også blev godkendt. Regnskabet er gengivet andet steds i årsskriftet. Hr. Basse foreslog en kontingentforhøjelse på 5 kr. til 30 kr., hvilket vedtoges.

Som ny revisor valgtes Jørgen Holm Pedersen, Ryomgård, i stedet for Jens Jacobsen, der har varetaget denne post siden foreningens start 2. juledag 1940, og som nu af helbredshensyn ønskede sig fritaget. Foreningens anden revisor, hr. lrs.sagfører Vester Petersen, Randers, der også har fungeret siden starten, ønskede også at træde tilbage, men til trods for megen veltalenhed til forsvar for ønsket, lykkedes det alligevel at overtale denne til at fortsætte.

Under eventuelt foreslog fru Weiner Munch, at der blev stillet et lokale til rådighed til kaffedrikning under elevfesten, så man kunne tale sammen, hvilket næsten ikke er muligt under de nuværende former, når musikken larmer. Toges til efterretning. Hr. Basse opfordrede derpå til at melde adresseforandringer til bestyrelsen, så man kunne undgå de mange forsendelser retur.

Til slut takkede dirigenten for god ro og orden, som det sig hør og bør, og man kunne derpå med god samvittighed begive sig over til foredragssalen til de veldækkede borde, som Prop og hans dygtige medhjælpere havde stablet på benene.

Atter engang ringede klokken, denne gang for at skaffe ørenlyd til hr. Basses velkomstord til de gamle elever, både med og uden påhæng. Derpå sang man »De rejste en skole« (E. Munch), og for at pianisten ikke skulle løbe frem og tilbage, foreslog hr. Basse, at man straks slog op i det fremlagte sanghefte for at synge »Her har fordum havet frådet« (J. S. Magnusson), hvilket skete.

Årgang 1957. Foto: Kjeld Holm.

Årgang 1952. Foto: Kjeld Holm.

Ældre årgange. Foto: Kjeld Holm.

Så først kunne man hengive sig til bordets glæder, som også gjorde sit til at bidrage til den gode stemning, der herskede hele aftenen igennem. Senere blev gæstebogen sendt rundt, først til de fremmødte æresmedlemmer, og mens det stod på, sang man endnu én af de elskelige Ryom sange »Vogt Jer for dådløse timer« af A. Munch. Formanden bekendtgjorde derpå, at ordet var frit, og fhv. overlærer Sloth Carlsen, Hornslet (årgang 27), var ikke sen til at benytte sig af det.

Han mindedes sin skoletid for mere end 50 år siden og glædede sig over, at fire af de seksten skolekammerater var kommet som 50-års jubilarer. »Skolen var anderledes dengang, hvilket ikke kan undre. Det er svært, for ikke at sige umuligt, at drive en skole i dag med de traditioner, der herskede dengang«, udtalte han, bl. a. A. Munchs translokationstale huskede han tydeligt, hvori det bl. a. hed »Et dårligt hoved havde han, men hjertet var godt«. Og hjerterødderne har siden haft forbindelse til Ryomgård Realskole. På turen til Ryomgård over engen nynnede han »Her har fordum havet frådet«, og klokkerne i Kolind hørtes tydeligt. Han sluttede med at lykønske skolen med, at den stadig kunne samle så mange gamle elever til fest og udbragte en skål for skolen.

Årgang 1962. Foto: Kjeld Holm.

Yngre årgange. Foto: Kjeld Holm.

Foto: Kjeld Holm.

På årgang 53's vegne stod Vagn Frandsen, Randers, frem, og på en morsom og underholdende måde fik han bifaldet frem flere gange. Han huskede hr. Munchs ord om, at skolens vægge har øren og kan høre, hvad der bliver sagt. Dengang forstod Vagn ikke, hvad det betød, men det er siden gået op for ham. Nu var det, som væggene sagde til ham, når han gik i de gamle lokaler, »Kan du huske«, og da han kom i GH, huskede han tydeligt, at han havde fået et par på kassen der, men det var ikke fortjent.

Han syntes ikke, kammeraterne havde forandret sig ret meget, dog var pigerne blevet kønnere.

Sluttede med at udbringe en skål for skolens sundhed, kundskab, alder og levedygtighed.

Da der tilsyneladende ikke var flere, der ønskede ordet, foreslog hr. Basse »I livets aftensvale« (E. Munch), og atter kunne flere generationer forenes i en fælles sangglæde.

En opfordring til at blive medlem af elevforeningen savnedes ikke, og hr. Basses indtrængende ord og favorable tilbud om at erlægge yderligere kr. 15 oven i de 10, der blev betalt ved indgangen, for så at blive medlem, havde den ønskede virkning.

Og så var tiden inde til at synge »De gamle elevers sang«,

hvor traditionen påbyder, at sidste vers synges stående hånd i hånd med sidemanden.

Fru Weiner Munch udtrykte sluttelig sin store glæde over at gense sine gamle elever og røbede, at hun elskede de gamle sange, hvis ord siger noget. Gentog endnu engang ønsket om et lokale, hvor man var fri for musikkens larmen, og sluttede med at fremføre et ønske fra årgang 57 om at synge »Mestersangen« (E. Munch). Dermed var 1. del af aftenens fest forløbet, og musikken spillede nu op til dans til klokken 01, og trængslen på dansegulvet viste tydeligt, at man også var kommet for at more sig.

Torben Jensen.

Bestyrelsen ser således ud:
K. Basse Kristensen, Vibevej 19, 8550 Ryomgård (fmd.), tlf. (06) 39 41 35. Maja Adelsbøll, Jernbanegade 21, 8550 Ryomgård (kasserer), tlf. (06) 39 43 91. Torben Jensen, Plantagevej 20, 8961 Allingåbro (redaktør). Jørgen Pedersen, Rundhøj Allé 28 st. th., 8270 Højbjerg (redaktør), tlf. (06) 14 04 84. Jette Holst (tidl. Frandsen), Mirabellevej 12, 8240 Riisskov, tlf. (06) 17 96 46. Kirsten Kornerup, P. Heisesvej 48, 8000 Århus C (sekretær), tlf. (06) 14 03 30. N. A. Højholt, Solbakkevej 7, 8550 Ryomgård (redaktør).

Meddelelser om adresseændringer bedes meddelt sekretæren. Foreningens giro nr. er 9 04 56 78.

Jubilæumsholdene i 1978 er årgangene 1923, 1928, 1938, 1943, 1948, 1953, 1958, 1968 og 1973, som allerede nu godt kan gå i gang med at kontakte kammeraterne med henblik på næste års elevfest. Formanden er behjælpelig med fremskaffelse af adresser i så stor udstrækning, som det er muligt. Samtidig sender vi alle medlemmerne ønsket om en glædelig jul og et godt nytår!

Bestyrelsen.

To af jubilæumsholdene i 1978

Årgang 1953

Årgang 1968

Elevforeningen håber at se så mange som muligt til næste elevfest.

Elevforeningens love

Efter den seneste lovændring – ved generalforsamlingen i oktober 1973 – ser foreningens love således ud:

1. Foreningens formål er:
   a. I erkendelse af Ryomgård Realskoles egenartede pædagogiske ånd at styrke skolens arbejde derved, at medlemmerne altid optræder som skolens venner.
   b. Ved sammenhold med skolen og ved indbyrdes sammenhold at opretholde et kammeratskab, der kan være den enkelte til glæde, foreningen til gavn og skolen til ære.
   c. At omfatte skolens elever med venlighed og interesse.
2. Medlem af foreningen kan enhver, der er udgået fra Ryomgård Realskole – med eller uden eksamen – blive, såfremt han/hun efter bestyrelsens skøn findes værdig dertil.
   Adgang til at blive medlem har endvidere enhver, der er eller har været ansat ved Ryomgård Realskole.
   Står bestyrelsen i et tilfælde tvivlrådig, eller er den uenig, kan sagen udsættes til afgørelse på den årlige generalforsamling.

2a. Som passive medlemmer kan optages sådanne, der på en eller anden måde er knyttet nær til skolen eller foreningen. Bestyrelsen udøver skønnet over, hvorvidt de kan optages. Passive medlemmer har ingen stemmeret i foreningens anliggender. De benævnes: Foreningens venner.

3. Bestyrelsen består af 7 medlemmer, der selv vælger formand, kasserer og sekretær. Mindst 3 af bestyrelsesmedlemmerne skal være kvinder, ligesom mindst 3 skal være mænd.
   Bestyrelsesmedlemmerne afgår hvert andet år med henholdsvis 4 den ene gang og 3 den anden, dog kan genvalg finde sted.
   Flertallet af bestyrelsesmedlemmerne skal være myndige.
4. For at foreningen stadig kan stå i forbindelse med skolen, vælges det ene bestyrelsesmedlem blandt skolens lærerpersonale.
5. Hvis forslag derom fremsættes på en generalforsamling og vedtages af denne, kan foreningen oprette en juniorafdeling, som kan optage medlemmer blandt skolens elever fra I, II og III real + 8., 9. og 10. klasse.
   Det blandt skolens lærerpersonale valgte bestyrelsesmedlem er født formand for nævnte juniorafdeling, til hvis bestyrelse hver klasse vælger sin repræsentant.
6. Elevforeningen afholder generalforsamling på et af bestyrelsen valgt sted en gang årlig.

Det er ikke nødvendigt, dette sted bliver skolen, men skolen har forpligtet sig til at stille lokaler til rådighed for foreningen, såfremt det ønskes, og såfremt tidspunktet falder inden for skolens ferier.
Generalforsamlingen afslutter med en årsfest, hvis program bestyrelsen fastlægger, idet den virker som festkomité.

7. Juniorafdelingen afholder sin årlige generalforsamling på skolen efter forhandling med skolebestyreren.
Denne generalforsamling slutter også med en årsfest.
8. Foreningens legater bestyres af elevforeningens bestyrelse.
9. Legater.

Foreningen bestyrer for tiden 4 legater, hvoraf de to førstnævnte er oprettet af Ryomgård Realskole.

1) Skolebestyrer Axel Munchs mindelegat uddeler hvert år en legatportion til den af skolens elever, der opnår den største eksamen. Legat-portionen, der inden 15. juni hvert år udbetales til foreningens kasserer fra Ryomgård Realskole, overrækkes vedkommende elev ved skolens translokation af elevforeningens formand.
2) Skolebestyrer Axel Munchs friplads.
Fripladsen, der ydes af Ryomgård Realskole, uddeles af elevforeningens bestyrelse, til hvem ansøgning om fripladsen indsendes, efter at bestyrelsen i de lokale blade har bekendtgjort, når fripladsen er ledig, og tidspunktet for ansøgningsfristens udløb. Fripladsen omfatter fri skolegang på Ryomgård Realskole og skal tildeles en værdig og ubemidlet elev.
Det bemærkes, at faderløse børn har forrangen til fripladsen, som løber fra 5. klasse, indtil eleven forlader skolen.
3) Skolebestyrer Søren Vester-Petersens mindelegat.
Legatets formue er den sum, der er indsamlet blandt foreningens medlemmer efter Vester-Petersens død i 1961.
Foreningens bestyrelse er ansvarlig for, at kapitalen anbringes på betryggende måde – i bank, sparekasse eller i obligationer. Af legatet uddeles 1 gang årligt 1 portion, svarende til et års renter med fradrag af et mindre beløb til administration og lign. Legatet tildeles en elev i II real eller 8. klasse. Legatet kan ikke søges. Ryomgård Realskoles lærerråd udpeger legatmodtageren. Ved udvælgelsen lægges der vægt på, at legatmodtageren har vist sig i besiddelse af gode menneskelige egenskaber, har passet sit arbejde samvittighedsfuldt, udnyttet sine evner, udvist en naturlig og høflig optræden samt været medvirkende til at skabe et godt kammeratskab og et positivt arbejdsklima i sin klasse. Legatet overrækkes ved translokationen.
4) Dagmar og Erik Munchs mindelegat.
Legatets formue er den sum, der er skænket til formålet dels efter fru Munchs død i 1965 og dels efter hr. Munchs død i 1972. Af legatet uddeles årligt én eller flere portioner, svarende til et års renter.
Legatet opslås sammen med Axel Munchs friplads i de lokale blade. Legatet kan tildeles som hel eller delvis friplads til elever ved Ryomgård

Realskole fra 1. klasse og opefter eller til vordende elever, der er indmeldt i skolen. Legatmodtagerne udvælges blandt ansøgerne af skolebestyreren.

10. Kontingent, der betales en gang årlig, indbetales på foreningens postgirokonto til den fastsatte tid. Overskrides denne, sendes der postopkrævning. Går denne ubetalt tilbage, betragtes dette som en udmeldelse. Det bemærkes dog, at enhver, der indmelder sig i foreningen, er pligtig til at betale mindst et års kontingent.
11. Kontingentets størrelse fastsættes af generalforsamlingen, der altid er beslutningsdygtig uanset de mødtes antal, når den er lovlig indvarslet, hvilket vil sige mindst 3 uger før dens afholdelse.
12. Foreningen udgiver et årsskrift; det redigeres af bestyrelsen eller en af bestyrelsen udpeget redaktion.
13. Generalforsamlingen er foreningens højeste myndighed.
14. Udmeldelse kan ske ved skriftlig henvendelse til formanden.
15. Ophævelse af foreningen kan kun ske efter 2 på hinanden følgende generalforsamlingers beslutning. Ophæves foreningen, træffer generalforsamlingen beslutning om anvendelse af den eventuelle kassebeholdning.
16. Det er bestyrelsesmedlemmernes pligt enten direkte ved besøg eller på anden måde mindst 2 gange årlig at komme i forbindelse med skolen.
17. Foreningens fane, der benyttes såvel af hovedforeningen som juniorafdelingen, opbevares på skolen, der indestår for dens stand.
18. Ændringer i nærværende love kan kun ske ved en generalforsamlings beslutning, og når mindst tre fjerdedele af de mødte stemmer for ændringen.

Revision sker i forbindelse med revision af elevforeningens regnskab. Såfremt foreningen ophæves, overtager skolens bestyrelse administrationen af foreningens legater.

Således vedtaget på elevforeningens generalforsamling den 20. oktober 1973.

Gertrud Sten Larsen, dirigent. *K. Basse Kristensen*, formand.

Følgende ændringer foreslås herved til behandling ved næste års generalforsamling:

1. § 5, 1. punktum: »I, II og III real + « udgår.
2. § 9, afsnit 1: »... til den af skolens elever, der opnår den største eksamen« foreslås ændret til »... til den af skolens elever, der opnår det bedste resultat ved Folkeskolens udvidede afgangsprøver«.
3. § 9, afsnit 3: »Legatet tildeles en elev i II real eller 8. klasse« ændres til »Legatet tildeles en elev i 9. klasse«.

Bestyrelsen.

Personalia

I avisen har vi set:

Vicki Kejser Nielsen, Ryomgård, årg. 73, gift med Hans Jokumsen, Ryomgård, årg. 69. Johanne Skovsen, Sivested Mark, årg. 73,, gift med Peter Pedersen, Laen. Carsten Sejersen, Ryomgård, årg. 68, gift med Lisbeth Tholstrup, Havhusene. Jan Albér, Tøstrup, årg. 73, gift med Birthe Salling Pedersen, Tøstrup. Niels Svith, Bagsværd, årg. 69, gift med Mona Christensen, Bagsværd. Elsebeth Christiansen, Pindstrup, årg. 69, gift med Ove Mikkelsen, Hillerød. Ingelise Rygård Rasmussen, årg. 72, gift med Henrik Møllvang Larsen, Egå. Karin Pedersen, Attrup, årg. 70, gift med Karsten Friis, Hammelev. Steen Halskov Pedersen, Mørke, årg. 70, gift med Linda Bennet Hansen, Riisskov. Inge Pedersen, Ryomgård, årg. 73, gift med Arne Mønster, Pindstrup. Lene Fischer, Ryomgård, årg. 73, gift med Arne Ole Bækgård, Pindstrup, årg. 69. Hans Henrik Pedersen, Ryomgård, årg. 70, gift med Anne Fischer, Ryomgård. Karin Simonsen, Nimtofte, gift med Lars Klemmensen, Noruplund. Susanne Kjær Andersen, Ryomgård, gift med lærer Helge Lindhardt, Als. Jonna Dam, Mørke, årg. 70, gift med Niels-Jørn Kirkebæk, Bendstrup. Christian Bak Petersen, Marie Magdalene, årg. 67, gift med Tove Rasmussen, Glæsborg. Grethe Falk Kopec, Pindstrup, årg. 68, gift med Peder Dalmose Rasmussen, Århus. Inger Marie Jørgensen, Ryomgård, årg. 73, gift med Ole Nielsen, Nørre Sundby. Bo Andreasen, Gjesing, årg. 70, gift med Inge Katholm, Lystrup. Jørn Bønløkke, Nimtofte, årg. 69, gift med Birthe Jensen, Fannerup. Lis Jacobsen, Mørke, årg. 70, gift med Carsten Madsbjerg, Holstebro. Helle Bro Pedersen, Nimtofte, gift med Gert Egebjerg, Grenå. Anna Birgithe Thomassen, Nimtofte, årg. 72, gift med Ejgild Svendsen, Grenå. Anita Jensen, Nimtofte, årg. 69, gift med Jens Laursen, Tøstrup.

★

Med udsendelsen af dette årsskrift vil redaktionen gerne takke for de indsendte manuskripter og andre bidrag, der er med til at skabe et elevskrift i ordets bedste betydning.

Rubrikken personalia er altid vanskelig at få så fyldestgørende som ønskelig, og derfor vil vi gerne bede medlemmerne om at meddele ting af interesse, såsom gamle elevers giftermål, eksaminer osv. til redaktionen. På forhånd tak.

Samtidig vil vi gerne ønske alle medlemmerne en god jul og et godt nytår.

Jørgen Pedersen *Torben Jensen* *N. A. Højholt*

Årsoversigt 1. juni 1976 - 31. maj 1977

Indtægter:

Bankbeholdning	5.288,71
Girobeholdning	325,82
Kassebeholdning	20,00
Indgået vedr. »Ryom-sange«	232,00
Kontingenter	12.345,25
Indgået vedr. salg af årsskrifter	40,00
Overført vedr. legat	225,00
Renter – bank og giro	219,09
Tilskud til årsskrifter fra Ryomgård Realskole	3.400,00
Gaver	120,00
	22.215,87

Udgifter:

Gaver, blomster m. v.	156,50
Efterårsfest 1976	1.671,00
Axel Munchs mindelegat	100,00
Kongebilleder	368,00
Annoncer	797,95
Bogtrykker	12.664,95
Udbetalt vedr. legat	225,00
Porto	1.376,50
Udgift vedr. opsætning af billede	583,50
Konvolutter, etiketter m. v.	118,94
Indgået på D. og E. Munchs mindelegat	120,00
Bankbeholdning	3.948,55
Girobeholdning	84,98
Kassebeholdning	0,00
	22.215,87

Status pr. 31. maj 1977

Bankbeholdning	3.948,55
Girobeholdning	84,98
Kassebeholdning	0,00
Beholdning i alt	4.033,53
Beholdning 1976	5.594,53
Beholdning 1977	4.033,53
Underskud	1.561,00

Ryomgård, den 29. august 1977. *Maja Adelsbøll.*

Revideret:

Randers, den 9. september 1977. *K. Vester-Petersen.*